NEMOKAMAS PRIEDAS PRIE „DRAUGIJOS“ 68 №

T. II. **ATEITIS** № 8.

Naujus mokslo metus pradedant.

Šis „Ateities“ žiupsnelis daugelį iš jusų, brangieji draugai ir draugės, pasitinka vėl naujus mokslo metus pradėjus, delei ko „Ateities“ Redakcija skaito savo priederme pasitikti jus visus šių naujų mokslo metų pradžioj, kad pasidalinus su jumis širdingiausiais savo troškimais.

Brangieji! Pereitieji mokslo metai gamino mums visiems be išėmimo didesnę ar mažesnę naštą vargų, kurie šiame gyvenime nei vienam mirtingam neišvengiami... Bet drauge su vargais tiegi pereiti meteliai nepaliko musų nesuteikę mums visiems šiokios ar tokios paguodos: antai, vieni iš musų esame visiškai užbaigę tokios ar kitokios rušies mokintuves, kiti-dar palikdami jose esame pasivarę vienu laiptu augštyn mokintuvės ribose, bet didžiausias ir visiems mums bendras džiaugsmas ir paguoda yra tai, kad pereitais metais ne tinginiavome, o krutėjome, dirbome kiekviens sulig savo spėkų ir išgalių, kad mes nelaikėme užkasę žemėn savo dvasios jiegų, to didžiausio mums Sutvertojo duotojo turto, o rupinomės, kad jis kodaugiau naudos atneštu. O taip sulig Augščiausiojo valios elgianties ir Jo padėjimas buvo su mumis. Antai, pereitus mokslo metus užbaigus, brangieji, neilgai laukus, esate matę savo darbavimosi vaisius. Kaikurie gal sakysite, kad tai lašas prieš uolą. Bet įsidėmėkite gilią senovės patarlės prasmę: G u t t a c a v a t l a p i d e m n o n v i s e d s a e p e c a d e n d o, t. y. musiškai: l a š a s g r a u ž i a

uolą ne jiega (supr. fyziška), tik tankiu lašėjimu. Taip, brangieji, ne kiekybėje musų galė, o kokybėje.

Užtat pirmiausiai ir visuomet turėkime atkreipę savo budrią akį į savo paties kokybę. Pirmiausiai ir visuomet savo vidaus gyvenime stengkimės turėti savyje ramią sąžinę, kurios pagiriantis balsas tegul bus musų didžiausias pasigyrimas. Tokiais gi galėsime buti tik visomis savo sielos pastangomis elgdamiesi sulig Dievo valios, o taip elgdamiesi išvysime neišsemiamą jiegų šaltinį visose kad ir žiauriausiose šio gyvenimo kovose, nes jei Dievas su mumis, tai kas prieš mus? Tuomet visos musų priespaudos, visi užpuldinėjimai ir šmeižimai, kokios rušies jie bebutu, visų akyvaizdoje pasirodys, kaip bejiegių, menkų ir niekingų jų esama...

Kas ir kaip toliaus mums reikia veikti šiuose užstojusiuose mokslo metuose, visi gerai numanote, kuris numanymas, tiesioginiai išplaukdamas iš jusų dvasios gelmių, pagimdė jumyse daug pasižadėjimų. Tik tegul tie jusų pasižadėjimai kogreičiausia pradeda but vykdinami jusų darbuose, apsireiškia jusų gyvenime ir tegul atsispindi jie, kaip kokiame jusų gyvenimo veidrodyje, visiems mums brangioje „Ateityje".

„Ateitis" pasitiki jumis, brangieji, kad jųs ją neapvilsit padėdami jai kiekvienas sulig savo išgalės. Iš savo gi pusės ji įtemps visas savo spėkas, kad kas kart vis žengtu pirmyn tobulinimosi keliu, kviesdama savuosius angščiau glausti savo eiles, idant, stovint ant augščiau paminėtų pamatų, sutvėrus savo spėkomis kodaugiau bendrumo dar su didesne neg pirmiau energija, su didesniu pasišventimu ir savęs užmiršimu stoti musų užsibrėžton kovon, kurion pasirengę ir kurią jau pradėję esame.

Žinote, brangieji, kad Napoleonas, prieš pradėsiant mušį turėjusį įvykt Aigypto piramidų akyvaizdoj', griausmo balsu prabilo į savo kareiviją: „Vyrai, 40 amžių žiuri į jus nuo šių piramidų viršunių".

Šį gi kart tie iš jusų, kuriems jųs patįs paskyrėte „Ateities" vedimą, tie, kuriems jųs užsitikėjote kaip ir savimi vadovauti, tie tai jusiškiai, pradedant šių metų darbą-kovą, Jerichono trimitų balsais prabyla į jus: „A t-k a i

ir at-kės! Į jus, kaipo dirbančius-kovojančius po Katalikų Bažnyčiai įteiktaja Kristaus vėliava, žiurine 40 amžių, bet visi praėjusieji ir ateinantieji Lietuvos, Europos ir visos žmonijos historijos amžiai!.. Jie žiuri į jus, kaipo į dalyvaujančius didžiausioje ir giliausioje kovoje, sugriovusioje visus senosios stabmeldystės nuožmumus ir griaujančios visus naujųjų laikų stabus! Antgalo tie amžiai žiuri į jus, kaipo į dalyvaujančius tvėrime to pasaulinio historijos stebuklo, kokiu yra Katalikų Bažnyčia, apturėjusi nuo savo dieviškojo Įsteigėjo pažadėjimą visuomet su ja pasilikti ir niekuomet nebuti jos priešų apgalėtai!.. Taigi, at-kai ir at-kės,

„Kas mums audros verpetai!!
Mes žinom, jog musų ateinantįs [metai!!
Į darbą!! O Dievas padės!!“

„Ateities“ Redakcija.

RYTAS.

Štai pro kalną saulužėlė
Spinduliuota atsikėlė,
Suspindėjo, sublizgėjo,
Rasų perlais nuriedėjo...
Spinduliais tat apraizgytas,
Sveiks mums saulės rytas!
Tu išreiški mums gyvybę
Ir jaunų širdžių galybę.
Spinduliuotas, vainikuotas
Kaip mus' amžis trumpam duotas!
Tat svajonėms aptaisytas,
Sveiks mums amžio rytas!

Putinas.

Marijampolė. 1—VIII—12.

—:—

MIŠKUOS'.

Susirinko sykį keli draugai, visi jauni, žali vyrukai, karšti kaip vulkanai ir begalo mėgstantieji ginčyties. Ginčijosi apie viską: ir apie Mariutės mėlynas akis, ir apie Elenos „stebėtiną“ kasą.

— „Josios akįs, tai žydinčios sniege žybuoklės“...

— „Mėlynas pavasario dangus“...

— „Ne, Trakų ežero dugnas giedrioje dienoje“...

— „Cha, cha, cha!... Girdit, ką Jonas sako? Jis įsimylėjo į ją“...

— „Mylėtum ir tu, bet ji į tave nežiuri“.

— „Šitokio daikto... Elena gražesnė“...

— „Cha, cha, cha... Elena, girdit, Elena! Su žąsies nose! Cha, cha cha...

— „Bet kasos josios,—juodos, kaip varno sparnai“.

— „Ne, kaip Nemuno sietuva!“

— „Pasakė... kaip audros debesįs“...

— „Žavėtinos“.

— „Stebėtinos“.

— „Stebuklingos“...

— „Stebuklingos, sakot? atsiliepė nuošaliai sėdįs ir dar nei žodžio neištaręs draugas Gervazas. Jis, matydamas, kad draugai įsikarščiavo ir pertoli nuvažiavo, norėjo nukreipti kalbą kiton vagon. „Andai girdėjau jųs jokių stebuklų nepripažinot. Dabar gi taip arti juos aptikot“.

Draugai nutilo.

— „Jei norit aš jums papasakosiu vieną atsitikimą iš mano pergyvenimų“, tęsė Gervazas,—„ir jųs įsitikrinsit, kad daug, daug pasaulyje yra stebėtino, neišaiškinamo, ar kaip kitaip pavadinsim“.

Draugai sutiko ir Gervazas pradėjo.

— „Aš manau jųs suprantat tą jausmą, kuris paveržia mano, kaip ir kiekvieno, turbut sielą, kuomet, pasėdėjus 9 mėnesius ant kietų univerko suolų, grįžtu aš

tėviškėn į Lietuvą, kuomet gaunu išsprusti iš dulkėtų akmeninių gatvių, iš to „kulturos“ pragaro į mielą sodžių, į laukus su banguojančiais-liuliuojančiais auksiniais javais, kuomet aš gaunu gėrėtis žydriu, mėlynu dangum, neaptemdintu nei fabrikų dumais, nei telefonų bei telegrafų vielomis, kuomet aš pamatau vingiuojančią, kaip juosta, per lankas, pievas upę, su tyru, tyru vandeniu, su pulkais žuvų ir vandeninėmis lelijomis...

Arba įeinu į mišką... Kaip tuomet smagu, ir linksma ir gera.

Taip 19** metais, sugrįžęs iš tolimo Gudijos miesto, aš nieko nelaukdamas, nei galutinai nepasilsėjęs iš kelionės, pradėjau vaikščioti po gražias P. apylinkes, po laukus su plaukiančiais ir žydinčiais javais, po geltonas, kaip auksas pievas, nuo žydinčių snaudalių ir kitų gėlių, bet labiau mėgau vaikščioti apžėlusiais karklais, gluosniais ir alksniais stačiais gražios Šešupės krantais.

Nekartą gąsdinau lydekas, kuomet ant jos krantų dusliu balsu uždainuodavau:

„Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka,
„Ten musų tėvynė graži Lietuva...

Atsigulsiu, budavo, ant kranto ir žiuriu, žiuriu į vandenį. Įsižiuri — vieton vandenio begalinė gelmė, mėlyna gelmė su baltais debesėliais, kurie tyliai, tyliai plaukia, mainosi, nyksta. Galva kvaista ir širpulys paima — tokia gili tuomet Šešupė išrodo.

Ir mąstai, kokia stebėtina, stebuklinga gamta.

Užsižiuri ir užsimiršti viską.

Tik tamsa ir šalti vakaro rukai grąžina mane iš auksinių šalių į šią ašarų pakalnę, ir aš einu namon.

Taip kartą aš atsiduriau Šilakojo pušyne, kuris atstu nuo mano gyvenimo vietos apie lietuvišką jungę.

Šimtametės pušįs, augštai supynusios savo tankias šakas, neleido nei vienam saulės spindulėliui prasiskverbti ir pažvelgti, kas darosi giliau. Tamsa jame viešpatavo; kvepėjo pušų sakais ir grybais; vėsus oras skambėjo nuo zirzėjimo vapsų, sparvų ir laukinių bičių; tarškino savo snapais, jieškodami vabalų, margieji geniai; tutavo tutučiai; lakiojo šaka nuo šakos kvarksėdami žalvarniai, krakės; burka-

vo giriniai balandžiai, liudnai dejavo-raudojo gegužės; spiegė zylės; viršui medžių skraidė vanagėliai...

Aš ėjau ir ėjau šilu. Kojos giliai lindo į samanas. Kartais išeidavau į tarpgirius, tai vėlei įsigilindavau į tankumynus. Galop paklydau. Pasidarė nesmagu, nejauku: jaučiausi vienas, bejiegis prieš tuos neišmatuotus miškų plotus. Pušįs ir be vėjo liudnai ošė kokią tai slaptingą melodiją. Tarsi užburtos, užkerėtos... Pradėjo skverbtis galvon mintįs, vienos baisesnės už kitas. Tai aš užeisiu kur į balas, klampynes, į rudynus: atsivers bedugnė „akis“, ir aš įsmuksiu į užakusį ežerą... Arba vilkai mane sudraskys? Sakė ir šernų matę... Aš rodos ir kriuksėjimą girdėjau. Gal ir lokių yra, kas užtikrins? O jau angių, gyvačių—tai beabejo... Ir aš su baime myniau storą samanų sluogsnį laukdamas, kad štai tuoj, tuoj įsisegs kokia juoda su raudonais dryžiais (butinai—juoda su raudonais!) angis, ir man tokioj jaunystėj, be garbės, niekam nežinant priseis čia žuti. Uuu... pakratė šiurpulys.

Tik štai staiga išgirdau kokį tai balsą. Išpradžių neaiškų, netai prunkštimą, netai šniokštimą...

Lokys!... žybtelė mintis, ir nutirpusi ranka nerviškai suspaudė šautuvą. Bet, palukėjęs, tėmiju keistas šniokštimas nei kiek nesiartina. Prasidrąsinęs ėmiau eiti tolyn, godžiai žvalgyda masis po tankumynus...

„Lėk' sakalėli,
„Lėk' sakalėli,
„Lėk' sakalėli
„Per ežerėlį...“

Pasigirdo staiga augštas, aiškus vyriškas balsas. Baimė ir neramumas dingo. Aš drąsiai žengiau per susipynusius krumus linkui dainos. Kiek paėjęs užėjau vyruką, kuris krovė malkas ir dainavo.

— „Padėk, Dieve“!

— „Dėkui“.

„Sakyk, tamsta, kas čia per vieta: aš paklydau“.

Jis atydžiai žvilgterėjo į mane ir tarė: „Užakę Rudynai. Netoli yra Maušiaus lentpjuvis, girdėt užimas“, ir vėlei pradėjo svaidyti į kruvą rąstus.

Stambus stuomuo, mėlynos akįs, apdegęs raudonas veidas, ant šviesių plaukų dideliausiais bryliais pinta šiaudinė, — viskas man labai patiko, ir aš gailėjausi, kad ne piešėjas-dailininkas. Norėjosi dar su juo pakalbėti ir aš užklausiau:

— „Sakyk, tamsta, ar ten bus galima gauti gert“?

— „Taip, yra ten ir alinė“ —nusišypsojo.

— „Aš ne alaus, vandenio noriu“.

Jis dar labiau nusišypsojo, bet nieko nesakė.

Aš atsisveikinau ir traukiau stačiai link taip mane išgąsdinusio šniokštimo.

Vyrukas toliau tęsė dainą. Jos liudnas aidas skrajojo po mišką.

Stebėtinos tos lietuviškos dainos! Kiek aš girdėjau svetimtaučių dainų teatruose garsių artistų, bet nedarė į mane tokio įspudžio, kaip ši miške paprasta lietuviška dainelė. Kodėl? Gal delto, kad aš atjaučiau tos mergužės skausmą-liudėsį, netekus jai nei tėvelio, nei močiutės; gal delto, kad aš atjaučiau liudnoje šios dainelės gaidoje visus vargus, nelaimes sudėjusių ją?..

„Tam' ežerėlyj',
„Tam' ežerėlyj',
„Tam' ežerėlyj'
„Plauko laivelis...“

Skambėjo dainos gaida, kol pro medžius ne pamačiau lenpjuvio trobėsių ir apkurtintas užimu ne įėjau į didelį augštai aptvertą kiemą. Kiemas buvo užverstas rąstais, medžiais, lentomis ir balkiais. Stugsojo keletas sukrypusių grinčių su skylėtais stogais. Nebebuk žydo gyvenimas! Ant stogo vienos iš tų grinčių styrėjo didelė iškaba: „Пиво Гольденберга“. Apačioj rodos derva parašyta: „распивочно и на вынось“. Aš įėjau į šią viešą įstaigą.

Grinčios kampe už skobnio sėdėjo du vyru — vienas metų taip apie 45, kitas gi prieauglis 20 nedaugiau. Senesnis ypač atkreipė mano domą. Typiškas lietuviškas veidas, tiesi dagi kiek kuprota didelė nosis, tamsiai mėlynos akįs, dideli šviesųs uostai, skusta barzda; paskui trinyčiai, kripėmis išvadžiotas bruslotas ir lig kelių batai —viskas namų darbo. Ypatingas buvo jo žvilgėsis: koks

tai slepiningas, gilus, užsimąstęs ir sykiu perveriantis. Taip ir tryško iš jo energija, spėka ir įgimtas protas. Šale jo ant suolo gulėjo didelis odinis krebšys, apkrautas aplink bonkomis, bonkytėmis, puodukais ir kokiais tai mazgais.

„Kas per paukštis? manau. Ar tik ne vengras? O gal tai koks „stebuklingas daktarėlis“, ką su „aptieka“ vaikščioja?“

Jaunesnysis — typas šių dienų išsigimusio jaunimo. Išblyškęs, ištyžęs veidas, pasmėlę akįs, įsišokusi į kuprą krutinė,—viskas, viskas ir juodas pirktinis striukas žiponukas, varlės odos batukai ir parišta po kaklu „kalė“, aiškiai sakė, kad tai kaimo „kriaučiukas“.

— „O kas šito bonkoje“ pertraukė mano mintis kriaučiukas, rodydamas į „gorčinę“.

— „Čia angįs, juodosios angįs. Jos labai naudingos arkliams: kaip tik jų užduodi, tuo pasitaiso. Kad ir vėjo papučiami butu, kad ir liesųs, nelyginant, kaip tvora, tuo pradeda geriau ėsti, nutunka, pradeda žibėt...

„Kirmėlius“—dingtelėjo man galvon ir aš su žingeidumu prisiartinau arčiau ir pradėjau žiurinėti bonkas. Kokių tik gyvačių čia nebuvo? Ir didelių ir mažesnių— visokių spalvų. Jos nardė kokiam tai skystime ir piktai kaišiojo gylį. Man pasidarė šiurpu: manau, kad ištruktu kokia nors, išlystu iš blogai skuduriais užrištų bonkų, tai visiems šilta butu. Ir pats kirmėlius kaszin ar nebėgtu.

Į šinkių prisirinko daugiau žmonių — atvažiavusių lentpjuvin su reikalais ukininkų ir darbininkų.

Visi su nekuria baime žiurėjo į kirmėlių ištolo ir žingeidžiai klausėsi jo kalbų.

— „Kaip jis ir sugaudė tiek gyvačių“, stebėjosi nekurie.

— „Tokio daikto“, išdidžiai ir su užvydėjimu atsiliepė „kriaučiukas“. „Aš jų irgi nebijau ir galėčia grynom rankom imti; man jos nieko nedarytu: aš moku žadėti“.

— „Gerai – ramiai pratarė kirmėlius: aš išleisiu iš bonkos va štai šitą juodąją angį, o tu paėmęs ją rankom įdėk atgal“, ir pradėjo rišti bonką. Visi kiek nublanko ir pasitraukė atgal.

— „Nereik, nereik — nedėsiu“, kiek sumišęs gynėsi „kriaučiukas“. „Tu pats, manau, irgi rankom jų nečiupinėjai“?

— „Tai kojomis aš jas bonkon sugrudau?“ — ironiškai nusišypsojo kirmėlius: „kojom nesudėsi! O tu, vyruk, nesiginčyk. Kam girtis?“...

— „Gerai! trenkė kumsčia į skobnį „kriaučiukas“, net bonkos su stiklais parvirto. Netiki man? manai aš giriuos?“ — rėkė. Akįs žibėjo piktumu, krutinė sunkiai alsavo. Nerviškai gniaužė kumsčias.

— „Nepasiduok, Vincai, nenusileisk!“ drąsino „kriaučiuką“ pažįstami ukininkai.

— „Bertainį Prienų alaus statau! kertam į laižybas“... karščiavosi „kriaučiukas“ Vincas.

— „Man nereik tavo alaus — aš negeriu, bet tinku ir statau štai šitas angis“, parodė į „gorčinę“ bonką. Man jos 10 muštinių kainuoja“...

— „Velniop su savo gyvatėm!.. statyk ir tu bertainį!“ širdo Vincas.

— „Sutikk, sutikk“, kalbino jį pažįstami, „mums atiduosi, susigadįs“...

— „Na, ima tave bala, šia ranką“...

Suplojo. Rankas perėmė.

Aš su nekantrumu laukiau, kas bus?

Kirmėlius ramiai atsistojo, užsidėjo ant pečių odinį grebšį ir tarė:

— „Eime“.

Visi išsiveržėm laukan ir nuėjom į tarpgirį ant kokio tai kalnelio.

— „Mudu eiva ant pat viršaus šio kalnelio“, tarė į „kriaučiuką“ kirmėlius, „o jųs stovėkit kiek toliau, per kokią 20 žingsnių“.

Bet minia nei nemanė artintis: ji ištolo žingeidžiai ir draug su baime tėmijo visus jo krustelėjimus.

Paskui kirmėlius išsiėmė iš grebšio ožio ragą ir užtrimitavo:

— „Tra-ta-ta, ta-lat-ta-ta, ta-ta-ta, aaa“, nuskambėjo šilu perveriantis širdį balsas ir atsikartojo aidu keletą kartų. Rodos šilas atgijo ir visuose tankumynuose panašiai trimituoja.

Minia nerimavo: nežinojo, ar bėgti ar likti? Betgi žingeidumas paėmė viršų.

Kirmėlius aprėžė apie save ratą. Tą pat padarė ir Vincas.

— „Žmonės, klausykit—prabilo iškilmingu balsu kirmėlius. „Girdėjot mudviejų laižybas. Tegu šitas vyrukas sušaukia visas Lietuvos gyvates. Jei sušauks — aš pralošiau, jeigu ne—tai pažiurėsim dar kas bus".

Išbalęs Vinco veidas, dar labiau nublanko, bet jis atkakliai atsigrįžo į saulę ir pradėjo ką tai šnibždeti. Paskui balsiau ištarė šiuos devynis žodžius[1]):

„acin... acin... acin...

„azin... azin... azin...

„acin... acin... acin..."

Tik štai neilgai trukus kaip pradės šliaužti iš visų pusių visokių rųšių angįs, žalčiai ir kirmėlės, kaip botagus ištiesę kaklus ir įsmeigę į kirmėlių akis.

Kokių gyvačių čia nebuvo?! Juodų, juodų su baltomis kripėmis, šėmų, žalių, geltonų, rudų, varinių, durpinių, mėlynų...

— „Dar ne visos" — prabilo kirmėlius: „Žalčių Karaliaus nėra"...

„Kriaučiukas" vėlei šnibžda, moja rankom — nieko negelbsti: Karaliaus nėr ir gana.

Tada kirmėlius vėlei užtrimitavo: tra-ta-ta, ta-ta-ta-ta, ta-ta-ta... Pravirko tankumynai. Sudejavo šimtametės pušįs. Atkartojo eglės...

Tik štai tyst, tyst raudonas, kaip liepsna žaltys—Žalčių Karalius. Kur peršliaužė—žolė nurudo, nuvyto...

Prišliaužė prie „kriaučiuko" rato ir piktai kyšt, kyšt gelvuonį, rodos tik griebs ir įsisegs...

— „Išskirstyk dabar sveikas" — tarė į „kriaučiuką" kirmėlius.

„Kriaučiukas" vėlei pradėjo šnibždėti, mosuoti rankom—ir kirmėlės viena po kitai išnyko. Liko tik vienas Žalčių Karalius.

---

[1]) Aš jų nerašau pilnai, kad kas nors iš skaitytojų nesumanytu sušaukti angių.

„Kriaučiukas“ ir šnibžda, ir švilpia, ir kojom trypia —nieko negelbsti: Žalčių Karalius neklauso.

— „Nusivilk žiponą“, liepia kirmėlius: „tiesk čia ant žemės“.

Patiesė. Tada kirmėlius ištarė kokius tai žodžius ir Žalčių Karalius, kaip iš šaudyklės, tik dzii... per žiponą, pro žmones ir išnyko tankumyne.

Kuomet „kriaučiukas“ norėjo apsivilkti žiponu, tai rado jį kaip žirklėmis perkirptą į dvi dali“.

Taip užbaigė savo pasakojimą Gervazas.

Vėlei pakilo ginčai. Vieni įtarė draugo fantaziją, kiti aiškiai sakė į akis: „primelavo, kad ketvertu nepavežtu“.

Vėlus jau buvo laikas. Aš atsisveikinau ir išėjau namon. Eidamas mąsčiau, kad daug, daug yra stebėtino musų šventoje Lietuvoje.

Tad nesistebėjau nei šiam papasakojimui.

K. K. Lizdeika.

PO DARBŲ.

Šviečia saulė taip linksmai
Spinduliuose gamtą maudo
O atgiję mus' jausmai
Ir gyvybę
Ir linksmybę
Stveria-gaudo.

Ei, daugiau!
Ei, smagiau
Plakk krutinėje, širdie!
O vargams
Rupesčiams
Tark linksmai: Su Die'!

* * *

Šian, į kruvą pas draugus,
Nes buryj daugiau linksmumo.
Tat linksmyn gi! O dangus
Šviečia - spindi,
Kelia mintį...
Kiek gažumo!

Ei, tik gert,
Pasinert
Į tas mėlynas gelmes;
Ir skrajot,
Ir svajot
Aust dainas ramias.

* * *

Nu-gi dainą traukti reik!
Be dainos lyg nėr gyvybės.
Ratan stokime ir veik
Uždainuosim,
Gandą duosim
Mus' linksmybės.

Ei, balsai
Taip liuosai
Iš krutinės plaukt pradės;
Ir jaunų
Mus' dienų
Mintįs juos lydės.

Putinas.

Marijampolė. 2—VIII—12.

—:—

Pr. D.

ŽINOJIMAS IR TIKĖJIMAS[1]).

2. JAUSMO DALYKAS AR PROTO AKTAS?

I.

Šiek tiek palietę žinojimo pamatus krikščioniškos ir „naujosios" antikrikščioniškos filosofijos žvilgsniu šį kart taip pat dviem žvilgsniais aptarsime tikėjimą.

[1]) Pradžia 1 ir 2 šių metų „Ateities" numeriuose. Atsiprašau skaitytojų, kad taip ilgai verčiau juos laukti tąsos. Svarbios priežastįs ilgai nedavė man tęsti pradėtąjį darbą.

Kas tai yra t i k ė t i, t i k ė j i m a s? Ši abstrakti (atitraukta) sąvoka turi įvairius antspalvius įvairiose kalbose, taipogi įvairią reikšmę įvairiose prasmėse imant. Užtatai painiavos prašalinimui pirmučiausia reikalinga nustatyti šios sąvokos reikšmė k a l b i n ė j', plačioj' f i l o s o f i š k o j' ir siauroj' n u o s a v i o j' prasmėj'.

Graikiškoj' kalboj' žodis t i k ė t i taip pat išreiškia k l a u s y t i; latiniškoj' — drauge išreiškia p a s i t i k ė t i, v i l t i e s, u ž s i t i k ė t i; vokiškoj' — jungiasi draugėn su g i r t i ir m y l ė t i. Šv. Tomas Akvinietis harmoniškai išreiškia visus šiuos antspalvius, sakydamas, kad tikint tiesos priėmimas įvyksta ne per daikto evidentiškumą, bet per v a l i o s dalyvavimą ir pritarimą. Reikia kame nors pažinimo turinys m y l ė t i, jei norima jam tikėti; taip yra su visokiais atmestinais burtais, lygiai kaip ir su prakilniu doriškai ir protiškai nuteisintu tikėjimu. Jeigu šis turinys kitų pranešamas, reikia jų nuomone p a s i t i k ė t i ir jų žodžiams p a k l u s t i[1]).

Tiek apie kalbinę žodžio „t i k ė t i" prasmę.

II.

Kas del žodžio reikšmės plačioj' f i l o s o f i š k o j' prasmėj', tai bandymas ją nustatyti buvo jau kartą aiškiai padarytas musų moksleiviškos raštijos skiltyse. Jį padarė g.

---

[1]) *J. Mausbach*: Kernfragen christlicher Welt - und Lebensanschauung 1908 p. 17. At—kams žinomas išreikštasai pageidavimas, idant „Ateities" straipsniuose cituojant kokį norint veikalą, čia pat butu duotas ir ilgesnis apie tą veikalą atsiliepimas. Šitoks noras labai ir labai teisingas, nes pageidaujama, kad „At." butu kuodaugiausia atsiliepimų - recenzijų aktualius dalykus gvildenančių veikalų. Labai apgailėtina, kad lig šiol buvo to kaip ir nedaroma. Sekančio straipsnio autorius noriai sutinka tai daryti, tik jo žvilgsniu toki atsiliepimai yra kur kas ir autoriui patogiau rašyti ir skaitytojams naudingiau skaityti ne čia pat po tekstu, bet kritikos ir bibliografijos skyriuje tame pačiame „At." numeryje, kur straipsnis eina, arba kad ir sekančiuose, bet netolimuose numeriuose. Kadangi recenzuoti visus veikalus, kokius tik rašant straipsnį tenka paminėti, yra absolutiškai negalima, tai bibliografijos skyriun pateks pirmiausia tik tie, kurių pakraipa yra vienoda su „Ateities" pakraipa, o ir iš tų reikia autoriui palikti laisvę parinkti jo nuožiura geresnius, rimtesnius ir su aktualesne tėma. Taip daryti pradedame nuo šio skyriaus ir užtatai platesnį atsiliepimą apie šią *Mausbach'o*—kningelę žiurėk šio numerio bibliografijos skyriuj'.

Redakcija visame sutikdama su tuom, kas augščiau pasakyta, kviečia ir kitus draugus taip elgtis. *Red.*

R. Bytautas[1]), anot kurio tikėjimas tai yra „įsitikrinimas, kurs remias ne proto pamatais, kaip žinojimas, bet jausmo ir valios; jis negalimas logiškai pamatuoti, nei reikalingas tokio pamatavimo“. Žinojimą gi padarą tokie įsitikrinimai, kurie „remias logiškai - mokslišķais argumentais — tai proto įsitikrinimai“.

Jeigu teisingai suprantu Bytauto mintį, tai žodis „tikėti“ čion suprantamas kaipo synonimas o p i n a r i, a r b i t r a r i, m e i n e n, w ä h n e n, v e r m u t h e n, m a n y t i, m o t i, s p ė t i; kadangi tikėjimo įsitikrinimai kaipo paremti manymu, spėjimu „neturi už save jokių logikos argumentų, arba jų logikiškas pamatavimas yra neužtenkamas, kad išlaikius objektišką proto kritiką“, tai jie gali savyje arba visai neturėt ant žinojimo paremtos tikrybės, arba kaip trumpiau vadinsime, žinybinės tikrybės (Gewissheit), arba jos turi laipsniškai mažiau, kaip žinojimas; jeigu gi taip, tai tikėjimas čion pavirsta poetišku žinojimo priešdėliu (Gegensatz) ir turi vietą tik jausmo ir valios srytyje — kur g. Bytautas, drauge su Kantu, perkelia ir įsitikrinimą Dievo buvime — o pajautimams prieinamame patyrijos moksle (sinnliche Erfahrungswissenschaft) nėra jokio tikėjimo, o yra tik žinybinė tikrybė (Gewissheit).

Šitokia nuomonė apie tikėjimo reikšmę plačioj' prasmėj' labai praplitus, bet teisinga ji nėra. Sulig nuo Kanto laikų vartojamos terminologijos tikėjimas nuo žinojimo skiriasi ne mažesniu žinybinės tikrybės laipsniu, bet tuomi, kad tikėjimas remias ant s u b j e k t i v i a i vidujinių motivų, racijų, impulsų, žinojimas ant o b j e t k i v i a i išorinių tiesos kriterijų. Kaip tik objektivės sąstatinės sprendimo (Urteil) dalis neįstengia žinybinę tikrybę pastatyt šale visokios abejonės, taip tada ir pajautimams prieinamon žinojimo srytin įžengia tikėjimas, kaip kad pav. jei pasiremdamas naujais tyrinėjimais chemikas sako: „aš tikiu, manau, kad chemijos elementas galima dar ir toliaus analyzuot“ arba „g a l b u t kad galima ir toliaus analyzuot“. „Tikėti“ čion reiškia tiek pat, kaip ant objektivių pamatų pastatyt problematišką sprendimą; šis tikėjimas nieku nesiskiria nuo spėjimo arba ateitin perkeltos tiespanašybės (Wahrscheinlichkeit), o tveria jį ne jausmai ir ne valia, bent toj' prasmėj' kaip apie juos paprastai kalbama, o tik tas pats protas nustatąs vienodus su tiesa objektivius sprendimus, darančius musų žinybinės tikybos sryti. O

[1]) „Aušrinė“ 1911, № 2 p. 36.

kaip ši musų tikro, pilno, visiško žinojimo srytis yra menkutė, parodys pavyzdžiai.

III.

Imkime tuos mokslus, kuriuose nekurie linkę daugiau savo visišku, neklaidingu žinojimu didžiuotis, tuos mokslus, kurie daugiausia prieinami musų pajautimų patyrijai, butent gamtos mokslus. Visi jie rymo ant taip vadinamų g a m t o s d ė s n i ų žinojimo.

Kas tai yra gamtos d ė s n i s? Yra tai a p i b e n d r i n a n t i s t u l o g a m t o s a p s i r e i š k i m ų s k a i t l i a u s k a r t u s u v o k i m a s. Gamtininkas tuos dėsnius randa su indukcijos pagelba t. y. daro bandymus ir tėmijimus ir iš gautų išdavų išveda formulą, kurią ir pavadina garsiu vardu „gamtos dėsnis“. Pavyzdin, skaitlingi bandymai ir tėmijimai rodo, kad neparemti kunai juda iš augšto žemės link; iš čia seka gamtos dėsnis: visi neparemti kunai juda žemės link, arba puola žemyn.

Arba: bandymai ir tėmijimai parodė, kad visi kunai po šilumos įtekme didina savo apjamą, iš čia gamtos dėsnis: šiluma visus kunus skečia.

Arba: tėmijimai rodo, kad šviesos spindulys, įėjęs iš oro į vandenį ar stiklą arba atvirkščiai maino savo pakraipą; iš čia gamtos dėsnis: šviesos spindulys įeidamas į kitą sferą (mediumą) perlužta.

Šie pavyzdžiai rodo, kad gamtos dėsnis tai pirmiau formula suglaudžiamai išreiškianti, suvokianti keletą tėmytų ir bandytų apsireiškimų gamtoj'. Šių tėmijimų ir bandymų skaitlius yra visuomet tik apribotas, ir ant visuomet toks pat liks. Šio apriboto apsireiškimų skaitliaus išdavas gamtininkas a p i b e n d r i n a; jis pav. patėmijęs kad 10, 20, 100 neparemtų kunų puolė žemyn, formuluoja kaipo visai gamtai bendrą apsireiškimą, kad visi neparemti kunai puola žemyn, tas pat ir formuluojant visus kitus gamtos dėsnius. Taigi čionai, kas turi reikšmę tik mažame nuotikių skaitliuje, be jokios atodairos pernešama ant visų nuotikių.

Nuodugniai imant, toks pasielgimas yra logiška klaida, vadinama „nepilna indukcija“. Taip dalykams esant, kiekvienas rimtai galvojąs pripažins, kad, kalbant apie gamtos dėsnius, galima kalbėt tik apie didesnę ar mažesnę tiespanašybę, o niekados apie visišką, pilną, žinojimu paremtą tikrybę, arba, kaip ji augščiau pavadinta, žinybinę tikrybę. Jei mes

visgi manome turį tą tikrybę, tai taip darome, tik visiškai tylomis remdamiesi ant svarbios premisos, butent, k a d g a m t a v i s u o s e s a v o a p s i r e i š k i m u o s e l i e k a i š t i k i m a, s a v o t a p a t y b e i, kurios premisos teisingumą mes niekuomet priparodyti negalime, nes musų patyrija palieka visuomet apribota, ir pirmiausia užtatai, kad ji nesiekia ateinančių laikų. Taigi gamtininkų-materialistų tvirtinimai apie gamtos dėsnių a m ž i n u m ą, n e p e r s t o j i m ą, n e s i m a i n y m ą, „g e l e ž i n i š k u m ą“ ir t. t. su tikslu prirodyt nėsimą jokio nuo gamtos neprigulmingo gamtos Tvėrėjo ir jos dėsnių Tvarkytojo, galinčio sulig savo laisvos valios tų dėsnių bėgį stabdyti, pakeisti ar prie jų prikergti naują jiegą, — toki visi ir jiems panašųs tvirtinimai neturi už save jokių nei proto, nei patyrijos pamatų, jokių objektivės tiesos argumentų. Platesnį šių dalykų aptarimą palikdami kitam kartui, dabar dar pažvelgkime, kaip maža yra musų žinybinės tikrybės srytis jau tai teoretiškame pažinime, jau tai praktiškame elgimesi.

IV.

Kad šiandien, vakar ir užvakar saulė užtekėjo, tad apie tai mes turime visišką žinojimą, bet kad ji rytoj' irgi užtekės, tai, kaip galima apskaityti su tiespanašybės (Wahrscheinlichkeit, probabilité) teorijos pagelba, ligi pilnai žinybinei tikrybei stoka daugiau kaip vieno dvimiliondalio ($^1/_{2191502}$). Žinoma tai nedaugelio stoka, bet p i l n o žinojimo visgi nėr'. O daugelyje kitų atvejų, žinoma, ligi pilnai tikrybei stoka visuomet bus žymiai didesnė.

Kad aš šiandien gyvuoju ir tokį darbą veikiu — tai apie tai aš turiu visišką žinojimą. Bet kad ir rytoj' aš gyvuosiu ir veiksiu, ką šiandien pasirįžęs esu — apie tai galima tik manyti ir spėti, o ne žinoti.

Taigi, greit baigiasi musų žinojimas, ir greit mes priversti esame griebtis jį papildančio tikėjimo, kaip tik ant objektivių pamatų tenka statyt problematišką sprendimą. Visas musų teoretiškas pažinimas ir praktiškas gyvenimas, vartojant senobinius terminus, iš διάνοια pavirsta greit į πίστις ir dabar žymiai paaiški mums prisipažinimas S o k r a t o: οἶδα ὅτι οὐκ οἶδα (žinau, kad nežinau), A u g u s t i n o: sciendo nescimus (žinodami nežinome) ir Geibel'io:

Das ist das Ziel von allem Wissen,
Zu wissen, dass wir glauben müssen, t. y.

visokio žinojimo tikslas yra žinoti, kad mes turime tikėti.

Taip tai dalykai stovi su visokio žinojimo pabaiga Ir su pradžia žinojimo nekitaip yra.

Pas Nietzsche randamas išsitarimas: „Pirmutinis logiško (galvojimo) laipsnis yra sprendimas, kurio esybė, sulig geriausiųjų logikų nustatymo, esti „tikėjime“[1]). Panašiai išsitaria Lotze[2]), Windelband'as[3]), Sigwart'as[4]), Paulsen'as[5]) ir kiti. Ištikrųjų. Visokio pavienio mokslo pamatą daro ištisa eilė premisų, o psychologiška sąlyga protinio su jomis darbo esti kokie tai neapribojami pobudžiai, patraukimai, jausmai, norai ir pastangos; šie tai motivai sutveria visokio sprendimo ir žinojimo, visokio protinio ir moksliško pažinimo, trumpai, visokio mokslo pamatą; o šiuos motivus negalima kitaip pavadinti, kaip tik tikėjimu. Šaknis gi jų gludi netik žmogaus jausme ar valioj', bet visoje jo dvasios gyvatoje, visose jo dvasios spėkose, pirmąją vietą tarp jų užleidžiant protui.

Tuomi tat yra tikėjimas plačioj' filosofiškoj' to žodžio prasmėj'.

V.

Siauresnėj' ir nuosavioj prasmėj' tikėjimas bus visoks tvirtas skaitymas ko nors teisingu (Fürwahrhalten), pasiremiant ne savo žinojimu, o tik kitų liudijimu. Tai, kas teisingu skaitoma, vadiname tikėjimo objektu, o liudijimą, kuriuomi pasiremiant tai daroma, vadiname tikėjimo motivu.

Kuomet tikėjimo motivais yra žmonių liudijimas, turime paprastą žmogišką tikėjimą, kuomet gi šie motivai skaitomi dieviškais, turime religijinį tikėjimą. Šis tai pastarasis tikėjimas ir turima šio rašinio antgalvyje, jo tai esybę ir santikius su žinojimu rupi mums šį kart ištirti. Bet kadangi religijinis tikėjimas tur daug panašumo į žmogiškąjį, tat pirm negu kalbėt apie pirmąjį, reikalinga yra tarti keli žodžiai apie pastarąjį.

Kad protingai elgtumėmės tikėdami kokiam nors žmogiškam liudytojui, kitaip, kad tikėdami neprasižengtumėme prieš savo protą, kad tas musų tikėjimas sutiktu su musų protu, trumpai, kad jis butu protingas, reikia netik žinoti, kad

---

[1]) Erste Abt. Bd. II. S. 35. [2]) Logik, 1874, S. 569. [3]) Präludien 1884, S. 44, 271. [4]) Logik, 1889, I B. S. 15. [5]) Einl. in d. Phil. 1899 S. 430.

toks ir toks mums tai ir tai praneša, bet taipgi ž i n o t i, kad jam galima tikėti, kad jo žodžiais galima pasitikėti, kitaip ž i n o t i, kad tasai musų liudytojas yra t i k ė t i n a s. Čia reikia turėt įsitikrinimą, kad jis tiesą žino ir kad ją mums praneša. Šitoks įsitikrinimas galų gale turi remtis ant žinojimo, nes nors, pavyzdin, apie tulų liudytojų teisingumą aš galiu sužinot tik vėl apie tai nuo kitų girdėdamas, bet galų gale aš turiu sutikt tokius liudytojus, kurių teisingumas bus man žinomas iš mano paties patyrimo.

Šis žmogiškas tikėjimas visuomet yra didžiausias musų žinių šaltinis. Nes, ištikrųjų, kaip menkas tas žinių pluokštelis, kurį mes apturime, nuosavaus patyrimo keliu, neprigulmingai nuo tikėjimo kitų žodžiams ir darbams, sulyginant su tomis žiniomis, kurias apturime tikėdami kitų pranešimams.

Antai kudikis nežino ir nežinotų, nes negali žinot, kad tie ir tie asmens yra jo tėvai, tie ir tie—jo broliai ir sesers, tie ir tie – tokie ar kitoki jo giminaičiai: jis šiame atvejyje priverstas tikėti, ką jam apie tą dalyką tėvai sako. Toliaus kudikis vėl turi tikėti, kad toks ir toks valgis ar gėrimas yra geras, sveikas, tinkamas, o anoks, negeras, nesveikas, nuodingas, turi tikėti, kad įpuolęs į vandenį nuskęs, puolęs iš augšto susikuls ir užsimuš. Jei tą viską kudikis pamėgintu sužinot nuosaviu patyrimu, tai toks gudruolis neilgai begyventu. Toliaus kudikis priverstas tikėt, kad tie ir tie daiktai vadinasi taip ir taip, anie—kitaip ir turi tokią ir tokią reikšmę. Taigi kudikystės laipsnyje žmogus visur ir visuomet priverstas gyvent tikėjimu, suvaržytas „autoritatėmis“ ir priverstas jomis vadovautis, ar tas jam butu malonu ar ne.

Nekitaip ir esant ant tolimesnio gyvenimo laipto. Patekus mokyklon vaikas vėl priverstas gyvent tikėjimu. Antai mokytojas rodo ar rašo jam kalbos garsų ženklus, sakydamas kad jos vadinasi raidėmis ir ištariamos kaip a, o, u ir t. t. Mokinys jam tiki ir dedasi viską atmintin. Toliaus mokytojas rodo mokiniams įvairių augmenų, paukščių, gyvulių paveikslus, pasakodamas jų vardus, gyvenimo vietą ir t. t. — mokiniai priversti jam tikėti. Tas pat su geografija, historija ir kitais dalykais. O jeigu atsirastu toks mokinys, kuris, atsisakęs daugiau už save žinančiam mokytojui tikėt, užprotestuotu prieš tokį „galvojimą autoritatėmis“ ir nutartu galvot ir lavintis „laisvai, savitai“, tai toks išminčius - mokinys nei vieno žingsnio pirmyn nepasivarytu, nei vieno sprindžio savo žinojimo ribų nepraplėstu.

O ar daug žinių tiesioginiu, nuosaviu patyrimu įgauna vidutinės mokyklos moksleivis? Ar daug jų augštojoj'. Tiesa vidutinėj' daugiau nei pradinėj', augštojoj' daugiau nei vidutinėj', bet jose didesnė lavinimosi proga atsiranda tik užtatai, kad čion sutinkami mokytojai - liudytojai su platesnėmis žiniomis ir kad moksleivis tikėdamas šių liudytojų žodžiams, jų pranešamas žinias skaito teisingomis. Taigi ir vėl „autoritatės"...

O kaip gi pagalios yra su tais, kurie mokslo vyrais ar mokslininkais vadinami? Ir čion dalykų stovis nedaug keičiasi, nes ir pačiam mokytam žmogui tikroj' žodžio prasmėj' žinios plaukia daugiau per tikėjimą ir netik jam tolimesnėse srityse, bet ir savo specialume. Antai, historijos mokslas visiškai pastatytas ant tikėjimo, ant liudijimo tų, kurie praeities faktus užrašė, pranešdami juos tuomi būsiančioms kartoms. Visi praeities faktai historiškai žinomi tik iš tikėjimo, o ir iš to laikmečio, kuriame historikas gyvena, jam žinoma labai mažai nuotikių, kurių liudytojais butu jis pats buvęs, patsai juos pastebėjęs ir pragyvenęs. Visą kitą jam reikalingą medegą suteikia tikėjimas.

Tas pat su statistika ir ekonomija. Valstybininkai, politikai savo pažiuras remia ant žinių apie mases, kurios žinios visos rymo ant tikėjimo.

Gamtos mokslai giriasi statą tik ant ištirtų faktų. Bet kuris gamtininkas yra visus faktus pats ištyręs, visus bandymus pats padaręs? Labai daugelyje atvejų jis tiki kitiems.

Bet ir grynos matematikos teoretikas, mažiausia prigulįs nuo patyrimo, turi daug kam tikėti. Juk ne jis pats visus skaitliavimus išvedė, ne jis pats visas formulas išbandė, o vienok jis stato ant jų toliaus.

Taigi visur tikėjimas bene visą gyvenimą lydįs žmogų protiniame jo gyvenime. Nemažiau gyvuojame juomi ir praktiškame musų gyvenime. Teislys tiki liudytojams, valdininkas savo pagelbininkams, gydytojas savo pacientams. Pagalios kas ir kokiais argumentais priparodys man, kad atsisėdus valgyklos užstalėj' atnešęs valgį tarnas nepanorės mane nunuodyti? Kas priparodys, kad skutąs mane barzdaskutis nepatrauks skustuvu man per gerklę? Kas priparodys, kad vedėjas traukinio, kuriame aš važiuoju, nėra pamišėlis ir nesudaužys traukinio? Nieks ir niekaip nepriparodys. Aš tik t i k i u, kad taip nebus, ir jei kurią dien pradėčiau nerviškai niekam netikėt, tai nei menkiausio darbo atlikt neįstengčiau ir niekur nei žingsnio žengt negalėčiau.

VI.

Be tokio tikėjimo žmogus savo protiniame gyvenime ne gali apsieit užtatai, kad vienoj' pusėj' kiekviens žmogus turi savyje nenuilstantį pobudį, patraukimą viską atrasti, viską žinoti, ištirti, tiesą atsiekti; kitoj' pusėj kiekvienas žmogus vėl kuniškai ir dvasiškai apribota esybė; jo pavienio jiegos persilpnos nuveikt ką nors didesnio, ir tik susijungus su kitais žmonėmis, jis tegali turtint savo žinią, priimdamas už teisinga tai, kas jau kitų ištirta ir sužinota, ir ką ištirti jam pačiam butu buvę arba visai negalima, arba rodęsi visiškai bereikalinga. Ačiu šiam žmogaus sugebėjimui praėjusių žmonijos kartų patyrimas nedingsta drauge su individo mirčia, o tampa paveldėtas ateinančių kartų, kurioms jau nereikia pradėt vėl išnaujo, o tikėjimu priimant už teisinga tai, kas jau ištirta, palieka tik tolyn skėsti patyrimo ir žinijos ribas. Šis žmogaus privalumas tai viena iš svarbiausių priežasčių, ačiu kuriai žmogus palieka užpakalyj' savęs visus kitus gyvunus.

Gyvenantieji gi viename laikmetyje tyrinėtojai dalinasi vieni su kitais savo pastabomis, papildo, pataiso vieni kitų išdavas ir ačiu tokioms jų bendroms pastangoms padaromi trumpame laike tokie ar kitoki atradimai, kuriuos padėję savo darbo pamatan busiančios kartos vėl bendromis jiegomis varys mokslą tolyn.

Šiame tad atvejyje, kuomet žmogus skaito tikru ir teisingu ką nuo kitų girdi ar kningose randa, nors pats to tiesioginiai nepatyrė, šis tikėjimas yra kaip ir griovis, kuriuomi vairios žinios atiteka lig žmogaus protui. Ir jei kuomet žmonės vienas kitam pradėtu netikėt, tuojaus visos žinijos netektu ir visoks geriau ar blogiau sutvarkytas draugijinis gyvenimas žlugtu.

Bet kaip šis tikėjimas vienoj' pusėj' yra priemonė, galinti žmones pamokinti, apšviesti, patobulinti, taip lygiai kitoj' pusėj' jis gali patarnauti žmonių apkvailinimui, aptamsinimui, ištvirkinimui. Pirmasis apsireiškimas įvyks kuomet žmonėms bus pranešamos teisingos žinios, faktai ir šiaip tobulinanti medega; pastarasis — kuomet bus pakišama kenksminga medega, kokia yra visokios rušies netiesa. Laikydamas tą netiesą už tiesą žmogus susipainioja netiesos pinklėse. Ir čia jau tas pats gaivinantis musų dvasią šaltinis, gali pavirst kenkiančiu jai dalyku, ir patarnaudamas naudingų ir tobulinančių žinių platinimui, patarnauja žinioms blėdingoms ir dvasiai kenksmingoms. Taip ir čion, kaip ir visur, tiesa eina

greta su netiesa. Kiekvienas tikrai myljs tiesą pasistengęs juodvi atskirt, tiesą priims, o netiesą atmes.

Kokiu budu tai galima padaryti? Gal nustojus visiems žmonių liudijimams tikėti, stengtis viską pačiam patirti? Anaiptol. Niekam netikint labai netoli nuvažiuosi. Vienintelis protingas pasielgimas šiame atvejyje bus tikėti ne aklai, o protingai, butent: visuomet turint omenėje, kad žmonės, kaipo klaidingi, silpni ir su piktan palinkusia prigimčia, jau tai iš silpnybės, jau tai iš piktybės dažnai apie tokius ar kitokius faktus paduoda neteisingus liudijimus, žiurėti į tuos jų liudijimus atsargiai, kritiškai, ir nebuvant lengvatikiu ar tai kas del faktų mokslo ar kitoj' gyvenimo srityj', visomis savo pajiegomis stengtis savo žinojimą ligi pirmųjų apie reikiamąjį faktą liudytojų nustumti ir jų tikėtinumą ir teisingumą išmėginti.

Ir kuomet šis musų tikėjimas bus tikrai toks, tai kalbėt, kad jis žeminąs žmogaus dvasios vertę, naikinąs individualumą ir t. t., butu tikrai beprotybei auką krauti. Prieš tai manome nieks nesiginčys.

O dabartės tai jau pradėsime apie r e l i g i j i n į tikėjimą.

(T. b.).

K A D...

Kad sopuliai suspaudžia širdį,
Ir viskas keičiasi mintyj;
Kad jau kaltybės dildo viltį,
Kad žemiškoj srityj
Negaunu jau daugiau paguodos;
Kad laimės nematau:—
Tada keliu sutrintą širdį
Prie tavęs, o dangau!...
Tada nuslugsta sopuliai
Pradingsta abejonės;
Tada išnaujo pamatau
Koks tikslas šios kelionės!

K. Slinkis.

1912 m.

—:—

Dr. Jonas Basanavičius.

(60 metų gimimo sukaktuvių paminėti).

Nunai—gadynėje visokių kraštutinybių ir partijinių kovų, gadynėje nekentimo svetimų įsitikrinimų ir idėjų dr. Basanavičius yra kaip ir koki rami užvėja, kaip ir koks ramus uostas, kuriame randa prieglaudą visokių rųšių laivai, laiveliai. Jis neužgaulioja nė vienų įsitikrinimų žmonių, nė kitų, nė tikinčių nė netikinčių, jis eina „vidurio keliu“. Jis jungė ir jungia visokių įsitikrinimų žmones, ragino ir ragina dirbti išvien, kovoti išvien, nes bendro darbo daug, o darbininkų maža. Perdaug jojo širdyje yra meilės viso kas lietuviška, kas tautiška, per daug jis numylėjo savo brolius tautiečius, kad skirstyt juos į rųšis.

Štai trumpas jo gyvenimo ir veikimo aprašymas.

Dr. B. gimė Suvalkų rėdyboje, Vilkaviškio paviete, Bartininkų valsčiuje, Ožkabalių kaime 22 lapkričio 1851 metuos. Pradinį mokslą įgijo nuo „daraktoriaus“, kuris pramokino jį lietuviškai skaityti ir rašyti. Paskui mokinosi pradinėje mokykloje lenkiškai (toki mada buvo). Toliau Mariampolės pavietinėje mokykloje, kurioje tuomet išguldinėta lenkų kalba ir smarkiai lenkinta. Tą mokyklą 1867 m., papildžius augštesnėmis klasėmis, pakeitė į gimnaziją ir išguldomoji kalba tapo rusiška. Be to buvo įvesta į savaitę po 2 valandi lekcijos lietuvių kalbos. Tas į Basan. ir jo draugus padarė didelę įtekmę ir paskatino tyrinėti lietuvių praeitį ir kalbą. Ypač lietuvystės dvasia pakilo Mariampolės gimnazijoje, mokytojaujant P. K., kuris čion išguldė lietuvių kalbą.

Baigęs gimnaziją 1873 m. su sidabro medaliu, B. nuvyko Maskvos universitatėn ir įstojo į historijos-filologijos fakult., bet vėliaus persikėlė medicinos fakult., kurią ir baigė.

Dar budamas universit. B. jau dirbo lietuvystės naudai, rašydamas į įvairius laikraščius apie Lietuvos praeitį,

vasaros metu rinkdavo dainas („Ožkabalių dainos“) ir pasakas.

Pabaigęs universit., išvažiavo su draugais bulgarais į jų tėvynę, paskui gyveno Čechijoje ir tik 1905 m. sugrįžo Lietuvon ir apsigyveno Vilniuje.

Dr. B. žinomas kaipo rašytojas tautininkas, historikas ir archaiologas. Be to jisai įkurė Prusų miestelyje Bitėnuose „Aušrą“, kuri buvo pirmutiniu lietuvių laikraščiu, latiniškai-lietuviškomis raidėmis spausdinamu ir vedamu tautiškoje dvasioje. Vyriausiuoju tikslu „Aušros“ buvo sužadinti dar tautiškai nesusipratusius lietuvius ir apginti juos nuo išvirtimo į vokiečius ir į slavus. Štai ką sako apie tai „Draugija“ № 66—67 š. m.: „Aušrai“ pravedus kelią atsirado lietuviškoji spauda tikroje to žodžio prasmėje. „Aušra“ buvo tai sėkla, iš kurios išdygo ir iškerojo lietuvių laikraščiai. Pirmutinis tą sėklą pasėjo lietuvių dirvon J. Basanavičius, ir tame jo didžiausis nuopelnas“.

Kitas didelis jo nuopelnas — tai įsteigimas Vilniuje „Lietuvių Mokslo Draugijos“, išleidinėjimas jos organo „Lietuvių Tauta“, padėjimas pamato draugijos kningynui ir muziejui ir sumanymas pastatyti „Tautos Namus“.

Taigi, draugai ir draugės, dar geriau paminėsim[1]) šias sukaktuves rinkdami „Tautos Namams“ aukas, rinkdami taip Dr. Basanavičiaus numylėtus tautinės tvėrybos žiedus.

Studiozas.

REIKALINGAS MUMS BENDRABUTIS[2]).

Balsas Petro R. Ateities № 6—7 (1911) nepasiliko be pasekmių: labiau susipratę draugai eksternai atsiliepė

[1]) Ateitininkai buvo nusiuntę Vilniun savo delegatus pasveikintų jubiliato ir įteiktų jam gražaus adreso.

[2]) Draugas Daukša čion kalba apie reikalingumą bendrabučio eksternams. Bet ir atsiliuosavusiems nuo „paidagogų“ globos augštųjų mokyklų moksleiviams ar nevertėtu apie tai pagalvot, vieton ką pavieniai nuomoti kambarius iš miesto vertelgų - išnaudotojų, mokant šioms dažnai iš visų pusių abejotinos doros „šeimininkėlėms“ dvigubus pinigus, nei kad atsieitu nuomojant visą butą susidėjus keliems. *Red.*

spaudoje jo balsan, kiti gi pradėjo rupintis gyvenime savo reikalais. Sukruto, subruzdo jie šen ir ten lavintis pagal išgalių aprėpdami gana plačią programą. Sumanymai ant sumanymų pylėsi iš jų tarpo tai šį tai tą dalyką ar klausimą pakeldami. Žodžiu, pradėjo gyventi, mąstyti drauge, lavintis, rupintis visos moksleivijos bei visuomenės reikalais, nors, žinoma, gal but daugelį veikia netobulai. Bet užtenka mums jau vien fakto. Net platesnei visuomenėi jie parodė save, kaipo vieni iš veiklesniųjų jaunuomenės tarpe. Žodžiu, pradėjo jų gyvenimas sistematizuotis. Iš to gi išeina labai didelė nauda kaip patiems mums eksternams taip ir visuomenei. Tas sistematizavimas, susitvarkymas minties gyvenime pas mus jau gana gerai apsireiškė. Truksta gi to sistem tizavimosi musų pačių asmeniškame gyvenime. Tas gi musų asmeniškas gyvenimas (materialis) labai surištas su minties gyvenimu ir viens į kitą turi labai didelę įtekmę. Kad tai tiesa, kiekvienas numano. Paimkim sau pavyzdį. Daugelis musų draugų eksternų atvažiuoja miestan iš kaimo ar bažnytkiemio ar bent iš kito miesto. Gerai, jeigu jis turi šiame mieste pažįstamą, giminietį ar gerą draugą, bet dažniausiai, kad jis nei pirmo, nei antro, nei trečio netur. Ir kas jam daryt? Reikia gi jam kur nors apsistoti. Taigi keliauja jis per gatvę užeidamas pas vieną ar kitą žmogų pasiklausti ar nežino kur gauti kambarį, kur jis galėtu apsistoti. Nu, tas jam ir nurodo tokią ir tokią ar Jievutę, ar Katriutę, laikančią tokiems jaunikaičiams kambarį. Toji Jievutė ar Katriutė, kaip teko man patėmyti gyvenime, tai koki nors gyvanašlė, ar kita panašios rušies žmonelė. Pas ją gi nedidokas gyvenimas iš dviejų-trijų kambarių jau prisikimšęs tų musų draugų. Ir koks gi ten gyvenimas? Jau neįiurint pačios šeimininkės doros, jos sąžiniškumo, draugai, tarp kurių tenka atkeliavusiam gyventi, tai jau saugok Dieve (atsiprašau, kad nesakau, saugok Perkune, mat nėsu aušrinietis). Gerai dar, jeigu jie buna tik girtuoklėliai. Bet girtuoklystė buna tik šešėliu dar to jų gyvenimo, kurį jie ištikrųjų veda. Nesuvaržyti jokia priežiura, liuosi, be jokios globos, jie parodo save tikrai liuosais žmonėmis, laisvamaniais, vykdinančiais tuos savo manymus gyveniman. Miestas gi jiems tai tikrai

jau patogumas. Ir ką gi tas naujukas, kuriam prisieina tarp tokių gyventi!.. Draugai ir be mano atsakymo numanys, kas su juom tinkasi. Juk ir šie dabartiniai to kambario gyventojai irgi iš kaimų, iš tyro, sveiko sodžiaus gyvenimo... juk ir jie yra buvę tokie kaip šis naujukas... Liudna jo ateitis. Gerai, jeigu jis tvirtos valios ir gyvenime lydimas prakilnių minčių, bet visgi ant jo toks draugų gyvenimas atsilieps, ant jo tyros sielos paliks pėdsaką. Tokie tai musų dabartiniai bendrabučiai. Bet gal kas pasakys, kad nevisi tokie jau, kaip čion nupiešta. Bet aš pasakysiu, kad kitoki tai labai reta išimtis, ir jie visi panašųs kaip lašas į lašą vandens, tik skiriasi laipsniais viens nuo kito.

Taigi jei norime išlikti sveiki, gyvi kaip kuno, taip ir sielos dalykuose, belieka mums mesti senus musų butus ir pasirupinti geresniu gyvenimu. Tik prižiurėdami savo kuno ir sielos gyvenimą, mes patobulėsime. Tasai musų asmeniškas gyvenimas, kur kas daugiau padės tobulintis ir musų dvasiai negut dabar.

Mano nuomone geriausia mums išeiga—tai patiems keletui susitarus nusisamdyti bendrabutis. Tas, mano nuomone, visai lengva. Užtenka tik susitarti ir galima sušnekėjus nusamdyti gana geras butas, kur galėtu musų draugų dalis apsigyventi.

Matant reikalą galima net vienam mieste po kelis. Duokim sau, Kaune, ar Šiauliuos, ar Vilniuj. (Mariampolėje eksternų mažiau, ir ten, kaip žinau, jie tankiausiai gyvena pas gimines ar šiaip pas gerus žmones). Tuose trijuose miestuose eksternų gana daug. Bet šiek ar tiek, vis mums bendrabučiai reikalingi. Ir jei mes tik pasirodysim veiklesni, greit galėsim tų bendrabučių susilaukti. Reik tikėtis, kad ir visuomenė, tų paminėtų miestų inteligentija mums padės, nes ir jie mato šiandieninį musų gyvenimą ir juk negali mums neužjausti ir atmesti musų prašymus. Bet jei inteligentija mums neprijaustu (kodel ne? *Red*)., mes pasitikime savimi. Jeigu šįmet nesuspėtumėm, tai kitą metą turėtumėm įvykdint gyvenimam šį sumanymą. Tokio bendrabučio įkurimu mes jau daug nuveiksim, tas bendrabutis tai bus kaip ir musų karalystė. Visi musų draugai atvažiavę iš kitur ras tame bendrabu-

tyje sau gerą, dorą gyvenimą. Žinoma, bendrabutis galėtu buti po globa, ar jau kokio nors inteligento, ar jau tam tikro komiteto[1]) ir butu sutvertas ant tam tikrų pamatų. Ir jeigu šis sumanymas įvyktu — tai musų visuomenė nemažai pelnytu: ne viena siela liktu išgelbėta nuo žlugimo ir visuomenė susilauktu gerų susipratusių, dorų piliečių ir veikėjų.

Tat vykdinkime.

R. Daukša.

KAS RAŠOMA APIE „ATEITĮ“ IR „ATEITININKUS“.

I. „Viltyje“.

„Vilties“ № 65 šių metų g. Jaunas Šnekutis straipsnelyje „Lietuvių moksleivių skiltis“ po trumpos pastabos apie tautų sustiprėjimo ir susilpnėjimo priežastis rašo:

„Dabar mes bundame iš tautinio miego, kilame iš patamsio, kuriame ilgai-ilgai gludėjome. Nemaža jau atsirado musų tarpe šviesuolių-inteligentų ir net mokytų vyrų. Visi jie žadina tautos sąmonę, vieni raštu, kiti žodžiu ir draugijomis, kaip kas išmano ir išgali.

Bet ir vėl nelaimė: šviesesnieji lietuviai, daugiausia moksleiviai, pasidalijo į dvi partiji — krikščionių ir pirmeivių. Krikščionių moksleivių tikslas — mokyti ir šviesti tamsesniuosius katalikų dvasia. Kiti gi — pirmeiviai turi taip pat švietimo tikslą, tik jau priešinga dvasia. Jie rašo daugiausia raštus, priešingus tikėjimui, niekina bažnyčią, kunigus ir visus tuos, kurie su jais darbuojasi.

Tarp tų tad partijų dabar eina vaidai, nesutikimai. Taip vieni, taip antri turi savo tam tikrus organus, kurie jiems tarnauja užpuolimo ir apsiginimo įrankiais. Pirmeiviai turi savo „Aušrinę“ ir jos pagalba kovoja su „klerikalais“. Klerikalai turi „Ateitį“, kurioj' ginas nuo savo priešininkų ir kurioje svarsto savo reikalus.

Mano nuomone, ir aušrininkai ir ateitininkai yra gerai pasivadinę ir abeji turi gerus norus. Ko dar čia jiems pešties? Juk vaidai nieko gero neatneša ir tik kenkia Lietuvai, dar tik pradėjusiai kilti.

Toji kova yra smarki, ir katra pusė laimės, tai dar nežinia. Klausant vienų — rodos jų tiesa, klausant antrų — ten dar didesnė tiesa. Bet šiaip ar taip, nei vienų giriant, nei kitų peikiant, o tik iš šalies žiurint matyti, ateitininkai rodosi, tarytum rimtesni, teisingesni „Aušrinėje“ nesigailima nei aštrių žodelių, kurie užgauna krikščionių širdį. „Ateityje“ tik retkarčiais randi neilgą straipsnelį, kuriame atsakinėjama aušrininkų priekaištams. Pirmeiviai vis tvirtina, kad klerikalai jau nyksta (mat tik 20 teesama), kad jie dvasia nupuolę, kad jie neduodą tautai šviestis ir tt.

---

[1]) Tokie bendrabučiai pas svetimtaučius — ne naujiena.

Mano nuomone, klerikalų yra nemaža, da gal but ir daugiau, ir už pirmeivius ne blogesni, ir gal net daugiau darbuojasi tautai.

Kam šie tušti barniai! Verčiau rodytu darbu, kas daugiau padaro ir katrų daugiau. Vienybėje daug daugiau visi padarytu, ir Lietuva daug veikiau sustiprėtu".

Taip skamba Jauno Snekučio rašinys.

Dėlei jo stud. *E. D.* prisiuntė „Ateičiai" sekantį paaiškinimą:

„J. Snekutis pasakoja, buk krikščionįs (ateitininkai) ir pirmeiviai (aušriniečiai) vaidijasi, nesutinka tarp savęs, vienu žodžiu užsiima „tuščiais barniais"(!!).

Argi jau taip jie vaidijasi, taip nesutinka? Jei pažvelgsim „Ateitin", tai niekur nerasim, kad at-kai pirmutiniai užsipultu ant aušriniečių - pirmeivių: jie tik ginasi nuo neteisingų užpuolimų, tik aiškina klaidingumą užmetimų musų įsitikrinimams, musų idėjoms — tai viena.

O antra, savo švenčiausių įsitikrinimų apgynimas, anot J. Šnek. tušti barniai. Keistoka. Argi „Viltis" ir kiti laikraščiai nesiginčija del savo idėjų? Tai ir jie „tuščius barnius" varinėja? Su tuom niekaip negalima sutikti, kad ir del išsvajotos vienybės-galybės.

Jau gana snaudė, „ramiai" snaudė katalikai Francijoje, snaudė Portugalijoje, snaudė ir Lietuvoje. Ką gi laimėjo? O jų priešai ką? Ne, jie nesnaudė. Jie kalė ir kalė savo „mokslą", ir dabar matom to darbo vaisius.

Lietuvoje dar laiku susigriebta dirbti, tai ir dirbkim, nes tik dirbančių ateitis. Ateitininkai ir nemano „bartis" su pirmeiviais - aušriniečiais. At-kų uždnotis toliau siekia. Tiesa, mano nuomone, dar mažiau reiktu atkreipti į juos domos: gaila laiko ir popieros.

Tenerauda J. Šn.: ne nelaimė, kad moksleiviai pasidalino į dvi dali. Nelaimė—kad vėlai pasidalino. Užsienio jaunuomenė jau seniai mus pralenkė.

Dar vienas dalykas. J. Šn. vadina at-kus klerikalais. Nežinia kokioje prasmėje? Gal paaiškintu. Tas dalykas šioj' gadynėj' labai svarbus, o kaip pasirodo, kaikurie tą žodį klaidingai supranta ir vartoja („Liet. Žin.") ir beveik sveikam ligą įkalba.

Stud. *E. D.*

Visame sutinkant su stud. E. D. dar reikėtu šis-tas pridėti. Augščiau išcituotas J. Šnekučio rašinys išrodo ne be politikos. Politikoj' gi labai dažnai žodžiai tarnauja netam, kad savo mintis išreikšti, kaip paprastai, bet, atvirkščiai tam, kad jas paslėpti. Labai negarbi tokia rolė... Visiems vertėtu ją vaidinti kuomažiau... J. Šnekutis visgi kiek tiek ją vaidino ir užtatai nors ilgokai šnekučiavo, bet apie ką reikėjo pasakyt, permažai pasakė. Permažai ir, dar prikergtina, perdaug nuvalkiotai ir šabloniškai, šnektelėjo apie krikščioniškos moksleivijos (vad. ateitininkų) tikslą, taipgi nepakaktinai apribojo ir jų organo „Ateities" siekius.

Toliaus, J. Šnekutis sakosi nežinąs ko moksleiviams „pešties", jeigu „ir aušrininkai ir ateitininkai yra gerai pasivadinę ir abeji turi gerus norus". At-kams visai aišku, kodel taip yra. Mat tai atsitinka užtatai, kad tai kas skaitoma g e r u, ne visų tas pat yra. Krikščionims buvo, yra ir bus „vienas geras — Dievas" (Mat. XIX, 17), ir jie niekuomet nesutiks šį vieną gerą pakeisti kokiu kitu geru, kitaip ir netiesioginėj' prasmėj' kalbant, nesutiks tik ant vienam Dievui priderančio sosto užsodint kokį dieveklį ir lenktis prieš jį garbinant kaipo Dievą, ar tai šis dieveklis vaidintusi Lietuva su jos tautine gerove, ar tai koks nors juodas ar raudonas izmas. Krikščionis niekuomet nesutiks sudievinti to, kas nėra Dievu, o stengsis atiduot kiekvienam kas yra jo, t.y. Dievui kas Dievo, Lietuvai kas Lietuvos, tautai kas tautos, izmui kas izmo. O jeigu toks krikščionių elgimasis sukelia prieš save geidžiančius ko kito ir ardo tą neva ligšiol buvusią tarp jų vienybę, tai jau čia visiškai ne jų kaltė[1]).

Dar J. Šnekutis sako, kad at-kai išrodą rimtesniais ir teisingesniais už jų priešus. Nežinia o ir visai ne-

[1]) J. Šnekutis „Aušrinės" 17 №, pusl. 123. gali rast sekančius g. Vabalėlio žodžius: — „Vienybininkų" obalsius, matyti, žymiai paveldėjo ir jaunesnėji karta, nes neseniai, kilus „ateitiečiams", nekartą „aušriniečiai" ir „ateitiečiai" sielojosi, jog skilą. Reikia tikėties tačiau, jog tie „žiedai" greit peržydės ir ilgainiui musų šviesuomeuė, giliau ir akyliau prisižiurėjus gyveniman, dar tiksliau numanys, kiek bei kur reikia ir galima vienyties ar skirties ir kovoti, nebesiviliuos taip pat naiviai vienybės obalsiu vardan bendrinės gerovės fikcių". — Rodos aišku, kad aušriniečių ir g. Vabalėlio žvilgsniu vienybės obalsiai vardan bendrinės gerovės tai — fikcija. *Red.*

svarbu žinot ar šis at-kų pagirimas išplaukė iš atviros širdies ar politikos dėlei, tik at-kams visomis pajiegomis reikėtu stengtis, kad grumianties už savo aną vieninteli gerą jų eilėse rimtumo ir teisingumo butu kuodaugiausia.

At-kas.

UŽKLAUSIMAI IR ATSAKYMAI.

G. R.

Labai dažnai tenka sutikti krikščionybei priekaištą, buk ji savo pasaulėžvalgoj' vadovaujasi Tertuliano formuluota taisykle *Credo, quia absurdum.* Paskutinį kartą taip išsitaręs bene bus Vabalėlis, Aušr. № 18 p. 153 prikergdamas dar, kad ir „Ateitis" esanti tokioj' „situacijoj". Meldžiu paaiškint, kaip *ištikrųjų* yra su tuom nelemtu *credo quia absurdum.*

Su pagarba *L. K.*

Atsakymas.

Krikščionybės priešai norėdami priparodyt, kad jei jos pažiura į gyvenimą ir pasaulį butu nuosekliai įvykdinta, tai sunaikintu visą žmonijos gerovę, visą kulturą, daug nelaimių priveistu, kad ji griežtai priešinasi sveiko gyvenimo ir proto reikalavimams ir tt. ir tt. visas tokias savo nuomones remia šventojo Rašto žodžiais, kuriuos išlupę iš konteksto vartoja rupestingai vengdami visokios moksliškos egzegezies ir uoliai užmerkdami akis prieš kitas vietas, kurios šiasias aiškiau nušviečia. Kuomet gi remianties Raštu negalima nieko pageidaujamo priparodyt, tuomet, laikanties tokios pat metodos, griebiamasi pirmučiausiai už Tertuliano, visuomet linkusio į perdėjimus ir apskritai mėgusio stačius, parodoksiškus, kraštutinai skambančius išsireiškimus. Taip ir šis tariamas Tertuliano Credo quia absurdum (t. y. tikiu—nes paika) buk prirodąs kaip dogmatiškos krikščionybės tiesos yra priešingos protui.

Ištikrųjų gi su tuom Credo taip yra.

Tertulianas niekur nėra sakęs: „Credo, quia absurdum", o tik neva panašiai. Penktame skyriuje savo rašto De carne Christi, tarp kitko parašytame jau po jo atpuolimui nuo katalikų Bažnyčios, Tertulianas sako:

„Crucifixus est Dei Filius: non pudet, quia pudendum est. Et mortuus est Dei Filius: prorsus credibile est, quia ineptum est. Et sepultus resurrexit: certum est, quia impossibile est“.

Taip kalba jis ne į stabmeldžius, o į klaidatikius, kurie tiki į Kristaus dievybę, bet linkę yra dieviška Apreiškimą aiškint sulig savų fantazijų. Tertul. reikalauja iš jų laikytis tikėjimo taisyklių ir tuo labiau tikėti, juo paslaptingesnė ji yra. Dievo darbai bus tuo tikriau pažinti kaipo dieviški darbai, juo toliaus jie rasis už žmogiškos išminties ribų. Kristaus kryžiaus kančia, mirtis, atsikėlimas žmogiškam protui, svietiškai išminčiai rodosi neverti, negalimi, beprasmiai, paiki. Bet kas tiki, priims tai tiesiai dėlei to, kad žmogaus protui tai nepasiekiama[1]).

Kitais žodžiais, imant sąryšyje[2]) Tertulianas nori pasakyt, kad tikėjimas turi savyje negalimus daiktus „jei apie Dievą sprendžiame sulig musų nuojautų“. Žmogaus apribotinumas neturi atmesti kaipo negalimą tikėti tai, kas yra „nuostabinga ir augšta“, neturi Dievo esybę ir darbus nuosavais mastais mastuoti.

Šiuomi Tert. visai neginčija pozitivių santikių žmogaus dvasios su tikėjimu ir jo paslaptimis. Kiek mažai jis yra linkęs nepripažint šių santikių, pabriežia jo visiems žinomas išsitarimas apie „anima naturaliter christiana“, o dar daugiau jo darbo pastangos spekulativiai pamatuoti krikščionybės dogmatų turinį ir sąryšį.

Taip kad anas garsusis Tertulianui prikergiamas Credo quia absurdum neturi jokio pamato nei tekste, nei prasmėj' šio vyro raštų. *M.*

Prie progos vertėtu dar kelis žodžius pridurti prie šio atsakymo kas del credo, quia absurdum pas g. Vabalėlį.

Mat „At.“ № 3 p. 123 pasakėme, kad rašant apie ką nors pirmutinė moksliško darbo sąlyga yra ta, kad žinias, visuomet, kiek tai galima, semti ne iš paskalų, o iš

---

[1]) Plačiau apie šiuos išsitarimus kalba *Adhémar d'Alès*: La Théologie de Tertullien, Paris 1905, p. 35 ss.

[2]) Sul. *J Mausbach* rinktiniame veikale *Esser-Mausbach*: Religion, Chistentum, Kirche I B. 1911. p. 112. Recenzija apie šį veikalą tilpo „Draugijos“ № 66/67.

pirmų šaltinių, čia pat visuomet juos smulkiai nurodant. Dar pasakėme, kad užuot pasijuokt iš „citatų ligos“ gerb. Vab. butu pasielgęs daug moksliškiau, jei butu užcitavęs nebent tuos penktų ar dešimtų rankų šaltinius, iš kurių jis sėmė žinias apie Syllabus'ą, Augustiną, Akvinietį, o taipogi stereotypiškas mintis apie inkviziciją, neklaidingumą ir t.t. ir visai autoriui svėtimas apie modernizmą, ypatingai apie religijos esybę ir „patiriją“ — kitaip kad butu parodęs iš keno materijos karpė tuos lopelius, iš kurių paskiau lipdė savo rašinį. Kuomet gi gerb. Vab. nusiduoda tas žinias sėmęs iš pirmų šaltinių, o tas svetimas mintis demonstruoja kaipo savas, tai išeina toks nemalonus paveikslas, kaip kad tie juodi lopeliai butu susiuvinėti baltais siulais.

Šis musų pasakymas, anot g. Vab. pašauktas diskredituoti jo žinijos bagažą (Aušr. № 18 p. 154). „Kame įžiurėta p a s k a l o s, kame n e t i e s a pasakyta—At. Red. tylinti. Jos „nemizernai vokiškai išminčiai“, matyti, svarbu šaltinis, o ne tiesa“—sušunka jis. Toliau, kad nebut jokių pretensijų prie minties iškraipymo paduodama g. Vab. žodžius i n e x t e n s o:

„At.“ Red. pyksta, kad aš buk *svetimas mintis demonstruoju kaipo savas* (žiur. № 3 p. 123) ir jai tatai nemalonu ... Sakykite! Svetimos mintys ... Kurgi?! niekingam, niekeno nežinomam, Vabalėliui turėti *savos* mintys, kuomet nedidysis mokslininkas Dovydaitis tik autoritatėmis tegalvoja!! Taip, nemalonu ... turėti savos mintys. Nurodyk „minčių fabrikantus“ — blizgančias autoritates, tada su tavim kalbėsime (nejaugi su manim?). Aš įsivaizdinu turbut vienintelę „Ateities“ redakcijos *savą* mintį ... — autoritates mes gerai žinome, visos jos (jei mums priešingos) jau tinkamai sukritikuotos, taigi nemalonus Vabalėli, butum nurodęs tuos minčių šaltinius, mums butu nesunku paieškoti tam tikrą jau gatavą kritikos šabloną... O dabar *skaityki*, rauskies, gilinkies į tas tavo mintis, savytai jas vertinki, savytai kritikuoki, ne, tas nemalonu... Kokis absurdas, nedovanotina kvailybė! kad galėtu buti žmogus, kurs sunkių abejojimų, dvasios kovos, intelekto jėgų įtempimo, kritikos keliu savytai tvertų savo pasaulėžiurą ir gyvenimo supratimą (міро-и жизнепониманіе), kuris retai tesusieina su bent kokios autoritatės mintija in complectu ir kuriam, kaipo tokiam, autoritatės blizgėsys, kiek ji jo nepatenkina, neturi jokios aktualės reikšmės.

Taip, tatai nemalonu... Protingi žmonės musų laikais mintis laiko spintose“.

Taip g. Vabalėlis. Šis jo ilgas šauksmas parodo nebent tik, kad musų augščiau paminėtas pasakymas pataikė jam labai skaudžion vieton, o ne kad jo pusėje tiesa.

Kas del „At.“ Red. tylos. tai kiekvienam aišku, kad trumpu laiku buvo absolučiai negalima kaip reikiant išgvildent ir apvertint viską, kas paliesta g. Vab. rašiniuose. Pradėję nuo menkesnių dalykėlių aną kart paminėjome keistą likimą tų „nelaimingų“ vardų, už kuriuos g. Vab. suvertė kaltę ant „Aušrinės“ priimtos rašybos ir korektos klaidų. Na, tuščia jų. Šį kart paliečiame nesulyginamai svarbesnį dalyką, kokiu yra taip populariškas c r e d o, q u i a a b s u r d u m. Nežinome ar ir čion g. Vab. teisinsis „Aušr.“ priimtaja rašyba ir korektos klaidos; tai ir nesvarbu. Šiuomi atveju žinome tik, kad jis nepriduodamas kokios reikiant svarbos šaltiniams drauge nepriduoda jos ir t i e s a i, nes jei jam tiesa butu buvus svarbu, kaip jo nuduodama, tai pirm negu badyti mums akis anuoju nelemtuoju C r e d o butu pasistengęs ištirti apie jį t i e s ą ir butu šios paskalos nepriekaištavęs. Dabargi jau perdaug riškus liudno fakta pavyzdis, kad g. Vab. prie viso to didžiavimosi s a v o m i s mintimis, prie viso to nekentimo „minčių fabrikantų“—„blizgančių autoritačių“ savo kovoje su „Ateičia“ naudojasi s v e t i m o m i s mintimis, remiasi a u t o r i t a t ė m i s tokių „fabrikantų“, kurie specialiai užsiima fabrikavimu paskalų arba teisingiau plepalų, kurių pasigaunant butu galima įbjaurint katalikybę jų autoritatei tikinčiųjų akyse,—tokių „fabrikantų“, kurie sufabrikavo ir C r e d o, q u i a a b s u r d u m.

Šis tikrai absurdiškas credo, manome, buvo užtenkamai augščiau g. M. apvertintas. Su laiku, jei tik Dievas užlaikys gyvybėje ir sveikatoje, tikimės, aiškindami savo „situaciją“, panašiai, išpalengvo s i n e i r a et o d i o apvertinti ir kitus panašių „fabrikantų“ ginklus, kokiais dažniau kovojama su katalikiška pasaulėžvalga ir pirmiau, žinoma, tuos, kuriais savo „bagaže“ nešinas malonėjo užpult ateitininkus ir visą katalikybę visų musų gerbiamas Vabalėlis.

„At.“ Red.

Amerikos lietuvių moksleivija.

Stebėtina tai, kad Amerikoje, anoje „laisvės šalyje“, dar iki šiam laikui lietuvių moksleivija neturėjo jokių didesnių organizacijų. Tiesa buvo „Lietuvos Viltis“, „Liepa“, „Meteoras“ — bet tai vis mažos nežymios kuopos, kurios Amerikos lietuvių gyveniman neįnešė nieko naujo. Seniai, rodos reikėjo užmegzti platesnius ryšius; stengtis aprėpti didesnę darbo dirvą. Raginimų iš moksleivių ir nemoksleivių pusės, matyt, netruko. Bet raginimai iki šiol palikdavo vien raginimais, o platesnio darbavimosi paremto pozitiviais pamatais kaip nebuvo, taip nebuvo.

Štai ir dabar „Vienybės Lietuvninkų“ 29 № randame Redakcijos įžanginį straipsnį: „Laikas musų jaunuomenei iškilt“.

„Kiek tai sykių musų jaunimas Amerikoje jau tik pasiplavena savo sparnais, jau rodos ims ir iškils jisai ant musų visuomenės, kaipo jauna, stipri, galinga ir energiška spėka; bet staigu ji vėl nutįla, nuleidžia sparnus ir pasilieka gyvenimo trakuose - kelmynėse. Buvo traukiama jaunuomenė į Valparaiso, kurian pravedė kelią gerbiamasis vientautis Ramanauskas (dabar gyvenąs Lawrence), tuomet dar patsai eidamas Valparaiso universitatėje mokslus. Rods tenai susispietė jau nemaža grupelė musų pažangesnio jaunimo, rods įvedė jie ten pirmutinę privatiškai užlaikomą lietuviškos kalbos mokintuvę ir literaturos išguldymą, bet ikšiolei da ir iš ten nepasirodė pozitivaus musų jaunuomenės darbo, apart rengiamų vakarėlių ar vienos kitos korespondencijos iš to pačies Valparaiso laikraščiuose... Dar buvo mėginta pernai per II-ąjį lietuvių laikraštininkų susivažiavimą Scrantone užmegsti musų moksleivių sąryšį. Pasirodė ant scenos draugystėlė „Liepa“ ir moksleivių burelio atstovas iš Waterbury. Bet veikiai ir šitas gandas nutila“.

Nenoromis kįla klausimas, kodėl-gi taip yra? kodel platesnio lietuvių moksleivijos darbavimosi nesimato? nejaugi ir mėginimų nebuvo? Į tai „Vien. Liet.“ atsako taip:

„Mėginimai užmegsti susinešimus, susitverti draugijėles ir vieną moksleivių sąjungą parodo, kad ton linkmėn jau dirba musų jaunimo protai. Tik, kaip paprastai pas lietuvius viskas dedasi, tas darbas eina labai valkum ir konservativiu budu.

„Butu geistina, kad per busiantįjį III-čiąjį laikraštininkų susivažiavimą nors šiemet užmegstu tarp savęs vieną didelį ryšį. Tada jie patįs turės sutvėrę savo vidurinį gyvenimą, iškils musų visuomenėje į gerbiamą

ir remiamą moksleivijos luomą; patįs save pasigelbės ir visuomenę pagelbės savo sukoncentruotu darbu ant lietuviškos dirvos. Laikas jau musų moksleiviams pasirupinti, kad su jais musų viengenčiai skaitytusi, kaipo su šviesum elementu, kuris visokiuose musų gyvenimo klausimuose ištartu paskui savo rimtą žodį ir padėtu budavoti „mums musų išeivijoje kulturišką gyvenimą".

Be šio paraginimo iš Redakcijos pusės tame pat numeryje tilpo dar ir agrikulturos studento Prano Šivickio atsišaukimas, raginantis moksleivius irgi tarti šiame dalyke savo žodį.

31 „Vien. Liet." №-yje Steponas Biežis straipsnyje „Prie moksleivių susivienijimo" sako, kad negali buti ir kalbos, ar susivienijimas reikalingas, ar ne: čia jau perdaug aišku kad reikia: „Liepos" sąnariai mėginę susirašinėti su Philadelphijos „Meteoru" ir su kitais moksleiviais. Taipogi buvo kreiptasi ir į Orchard Lake, Mich.:

„Prie šios progos turiu priminti, kad su klierikais Orchard Lake, Mich. kame randasi burelis mokinių, irgi turėjome šiokį-tokį susinešimą; bet ant nelaimės, be jokių pasekmių. Jie proponavo vien tik katalikų mokinių susivienijimą; mes, valparaisiečiai, nors visai nesame tam priešingi, tečiaus nenorėdami jokio suvaržymo žmogaus sąžinės, sakėme: tegul buna apskritas susivienijimas, nežiurint kas kokių religiškų įsitikrinimų, pavyzdin kaip T. M. D. (Tėvynės Mylėtojų Draugija). Po tulam laikui iš Orchard Lake, Mich. gauname atsakymą, jog jie esą tam griežtai priešingi ir galutinai atmetė musų broliškai naudai ranką. Tokio varžymo, manau, retas musų tenorėtu, nes čia, Suvienytose Valstijose, kur kiekvienas turi pilną liuosybę religijoje, butu mums patiems n e d a i l u (mano pabriežta *K. B.*) ir ant galo juk religija yra *privatišku dalyku, kuris neprivalo turėti nieko bendro su busimu mokinių susivienijimu*" (mano pabriežta *K. B.*).

Tai taip kalba „pažangesnio jaunimo," pasak „Vien. Liet.", atstovas. Kalba ir, matyt, skubinasi prabilti, nes tie, kuriems religija n ė r a privatiniu dalyku, kuriems d a i l u yra, nors tai butu ir Suvienytose Valstijose, vadintis katalikais-krikščionimis, kurie Katalikų šv. Bažnyčioje randa l i u o s y b ę, o ne sąžinės suvaržymą, kurie skaudžiai atjaučia „kad šventos, fundamentalės, viršprigimtos, gerbtinos tiesos yra perdaug niekinamos, mindžiojamos[1])—yra jau padėję katalikiškos moksleivijos susivienijimo pamatą.

Platesnės organizacijos ir pozitivaus kulturinio darbo rumas pradėta statyti. Pradėta, nes kitoniškai ir buti ne-

[1]) Žiur. „Draugo" № 20 ir „Kataliko" № 30.

gali, nes laikas nėra peranstybas. Amerikos lietuvių katalikiškajai moksleivijai butinai reikėjo susivienijimo,

„dabar ypač, kuomet, nekalbant jau apie šuoliais einantį ištautėjimą, gręsia mums pavojus atšalimo religijiniuose jausmuose, kuomet iš ateistų pusės mes, katalikai moksleiviai ir moksleivės, vis smarkiau esame atakuojami, kuomet toji pradėtoji Vakarų Europoje kova nesiliauja, bet vis tebeina smarkyn, kuomet negatyvios pasaulėžiuros, perdaug liuosos pradeda skverbtis su didesne pajiega musų tarpan, kuomet skelbimas naujų sistematų sielos bei religijos srityje randa vietos, o katolicizmas (christianizmas) neapkenčiamas, kuomet musų laikai paniekina apskritas tiesas, ypač tą viską, kas yra metafizika bei transcendentalio sviete“[1]).

Taigi

„kas myli žmoniją, kas trokšta laimės savo tautai ir siekia prie idealų“[1]),—

tas turi giliai persiimti Pijaus X šauksmu „atnaujintį viską Kristuje“.

„Dievas ir Tėvynė“ tebuna obalsiu, o Kristus teesie mums Dangaus Žvaigždė, apšviečianti musų gyvenimo kelią, vedanti prie augščiausio, švenčiausio tikslo—sielos išganymo“.

Pirm paleidžiant „Asišaukimą į katalikiškąją Amekos lietuvių moksleiviją“[2]), iš kurio buvo paimtos virš padėtos ištraukos, buvo Chicagoje tenykščios moksleivijos susirinkimas L. R.-K. M. Susivienijimo reikale. Tuo budu *8 d. liepos 1912 m.* tapo įvykdintas *Lietuvių Rymo-Katalikų Moksleivijos Susivienijimas.* Išrinkta liglaikinė valdyba: P. Lapelis—pirm., A. Baltutis—vice-pirm., A. Tamoliunas—raštininkas, p-lė O. Ežerskiutė—vice-raštin. ir J. Koris—iždininkas. Prie to išrinkta dar literatiškoji komisija (P. Lapelis, A. Petraitis, A. Baltutis), kuri rupinsis sušaukti ir sutvarkyti visuotinąjį susirinkimą (seimą). Seimas bus Chicagoje Ill. šv. Jurgio parapijos salėje. Ir tęsis 3 dienas. Prasidės penktadienyj, rugsėjo 23 d. 9 val. iš ryto, iškilmingomis pamaldomis šv. Jurgio bažnyčioj; o baigsis nenėldienyje, rugsėjo 25 d., viešuoju vakarėliu (teatras, dainos, muzika, prakalbos, šokiai etc.), kurio parengimu jau rupinasi tam tyčia išrinkta komisija (business commission).

Susivienijimas bus katalikiškas ir katalikiškoje dvasioje vedamas. Taigi, sulig viršminėto susirinkimo nutarimų, susivažiavime tegali dalyvauti: moksleiviai abiejų

[1]) Žiur. ten pat.

lyčių, 1) kurie gyvena vienybėje su Katalikų Bažnyčia ir praktikuoja tikybines pareigas; 2) kurie lanko vidutiniasias ir augštasias mokyklas, kaip tai: kolegijas, high schools, seminarijas, institutus, akademijas, universitates ir t.t.[1]).

* * *

Kaip matome, draugės ir draugai, Amerikos lietuvių katalikiškoji moksleivija sujudo, subruzdo, parodė gyvybės kibirkštį. Mums pasilieka vien džiaugtis ir iš širdies linkėti naujam susivienijimui kuogeriausios kloties.

Draugai ir draugės anapus Okeano! naudodamiesi pilna veikimo ir išpažinimo liuosybe, neužmirškite brangiosios „Ateities“ ir vargstančių ateitininkų! Su Dievo pagalba drąsiai įleiskite darbo žagrę į neliestus ir apleistus dirvonus!

Kazys B.

BAIGUSIOS MOKSLUS LIETUVIŲ MOKSLEIVIJOS STATISTIKA.

Šiuomi įvedamas „Ateityje“ naujas skyrius: užbaigusios mokslus lietuvių moksleivijos statistika. Tat draugai ir draugės, malonėkite ilgainiui prisiuntinėti visų baigusiųjų mokslus įvairiose mokyklose draugų ir draugių vardus ir pavardes. Geistina, kad kartu butu pažymėta, kas ką mano toliaus daryti, arba kas kokion mokyklon stoja.

„At.“ Red.

Peterburgas: *K. Buga* užbaigė P—go universitatės histor.-filologijos skyrių (pirmojo laipsnio diplomas). *M. Bliudžius, Bielskus, Cerkeliunas* gamtos skyrių. *Z. Toliušis* — teisių skyrių. Dvasiškąją Akademiją užbaigė kun. *A. Mylimas*, kun. *J. Purickas* (cum eximia laude), ir kun. *A. Simaitis*. Mylimas ir Simaitis išsiunčiami užsienin. *O. Grajauskaitė* užbaigė dantų gydymo kursus. *V. Pauliukonis* — elektrotechnikos institutą.

[1]) Žinios semtos iš ten pat.

Maskva: *R. Bytautas* užbaigė Maskvos univ. histor. filol. skyrių (pirmojo laipsnio diplomas). *Pr. Dovydaitis* — teisių skyrių (pirmojo laipsnio diplomas). *Rudis* — medicinos skyrių apsigyveno Rygoje.

Tomskas: *J. Augštuolis* užbaigė Tomsko universitatės teisių skyrių. *K. Milinytė* — dantų gydymo mokykla.

Dorpatas: *Atkočiunas*, *S. Bugaila* ir *J. Tonkunas* užbaigė Dorpato universitatės medicinos skyrių. S. Bugaila apsigyveno Kupiškyje.

Odesa: *V. Ruokis* užbaigė Odesos univ. (skyr.?) manąs stoti Petro Rozumovo ukio institutan Maskvoje.

Vilnius: *I-ją vyrų gimnaziją baigė*: V. Kairukštis, manąs stoti univ. teisių skyriun. *II-ją vyrų gimnaziją baigė* K. Kepalas ir A. Samulionis (sidabro med.). *Kunigų seminariją*: J. Atkimavičius, L. Markuckis, A. Mikaila, B. Šimkavičius. *Marijos Mergaičių institutą*: A. Bukauskaitė. *Mergaičių gimnaziją*: G. Vogoniutė. *Pedagogijos klases*: J. Vainikoniutė. *Nevzorovos mergaičių gimnaziją*: A. Jurašaitytė.

Kaunas: *Vyrų gimnaziją*: Daukša ir Olšauskas. *Komercijos mokyklą*: P. Grajauckas, K. Radušis ir J. Savickas. *Losickaitės VII kl. mergaičių gimnaziją*: K. Gustaitytė ir B. Meginaitė . Marijos VIII kl. merg. gimn.: S. Petraitytė. „Saulės“ kursus: Ambroziejutė A., Čyžaitė S., Gulbinaitė A., Gulbinaitė M., Jurkša K., Marcinkevyčius J., Miežlaiškis J., Misevičaitė K., Mitkaitė J., Sabaliauskaitė O., Spudaitė T., Veverskaitė M., Zenkevičaitė O., Žilinskaitė M., Žilis V.

Marijampolė: *Vyrų gimnaziją* baigė: S. Brazys ir D. Kizlauskas ketiną stoti į medicinos skyrių; K. Ambroziejus, J. Narkaitis — agron. - girininkybos; V. Endziulaitis, Z. Starkevyčius - gamtos; F. Gustaitis — matematikos; V. Vilkaitis ir B. Dailyda — kalbų; J. Grinkevyčius spec. mokslo; Stanevyčius — matematikos. *Breverniutės mergaičių gimnaziją* baigė: A. Bliudžiutė, O. Masaičiutė, A. Grudzinskaitė ir L. Treigiutė. *„Žiburio“ lietuvaičių progimnaziją*: A. Butauskiutė, A. Kleboniutė. M. Starkevičiutė ir M. Žilinskiutė.

Mintauja: *Vyrų gimnaziją* baigė: Laikunas, Naglis, Vaitiekunas (eksternas). *Moterų gimnaziją*: M. Mostovskaitė. *Vyrų realę mokyklą*: K. Didžiulis, A. Jurskis, M. Lekunas, V. Petrulis (eksternas).

Ryga: *Aleksandro vyrų gimnaziją*: Č. Butkis, J. Rauda A. Merkis (eksternas). *Miesto vyrų gimnaziją*: J. Lankarauskas. *E. Depreo mergaičių gimnaziją*: M. Mašiotaitė ir 8 kl. baigė L. Žindulytė. *V. Maldono* m. g.: M. Spalytė ir V. Strakšytė. *Sadovskienes* m. g.: A. Mažiutaitė. *N. S. Viuzarai* m. g.: Buinickaitė ir Bogdanavičiutė. *D-ro Nolles akušerių mokyklą*: M. Voiciekauskaitė ir M. Valiukevičiutė.

Šiauliai: *Vyrų gimnaziją*: Pr. Birutavičius, St. Birutavičius, J. Didžiulis, Z. Gaidamavičius, M. Markauskas, J. Nainis, St. Baranauskas.

Palanga: *Vyrų progimnaziją*: Balsis, Bendikas, Gasiunas, Karvauskis, Kniukštas, Stankunas, Stankevičius, Stripinis, Štombergas, Jurgutis.

Suvalkai: *Vyrų gimnaziją*: Stasys Zaskevičia.

Panevėžys: *Marijos mergaičių mokyklą*: M. Kličmanaitė. *Mergaičių progimnaziją*: P. Navakaitė. *Mokytojų seminariją*: Pr. Saladžius ir Vl. Jankauskas.

Miesto mokyklas.

Panevėžys: K. Augustinavičius, M. Grubis, A. Jarašunas, P. Jurgaitis, J. Kisielis, A. Kubilius, R. Kuodis, J. Kriščiunas, B. Miknevičius, V. Vilžis.

Ukmergė: J. Augunas, J. Vaičiunas, A. Zagržeckis, A. Nekrašinskis, P. Nekrašinskis, A. Pešina, St. Usaris, St. Čelkus.

Trakai: A. Ališauskas, A. Marcinkevičius, Pr. Cibulskis.

KRITIKA IR BIBLIOGRAFIJA.

Jaunimo Idealas arba pamokslai mokiniams parašė kun. *Justinas Staugaitis*. Seinai 1912. m.

Jaunimui pašvęstų kningelių musų literaturoje visiškai maža. O tokių labai reiktu. Jaunikaitis dar nelabai sugeba

viską ištraukti sau naudon. kas rašoma apskritai kningose; jis dar negali ir nepajiegia tankiai sutvarkyti savo gyvenimo, be pašalinės pagalbos, neatskiria savo priedermių nuo kitų, ar bent jų negali suprasti, nepažįsta. Taigi ir kun. Staugaičio: J a u n i m o I d e a l a s viena yra iš tujų pageidaujamųjų kningų. Moksleivija susidurdama su rusų materializmu—dažnai nepasilieka be įtekmės. Jų gyvenimas kaip ir susidrumščia. Nors ir pasilieka moksleivis tikinčiu į krikščioniškas tiesas, bet labai dažnai pradėdamas vengti tikėjimo praktikavimo tuomi jau slysta į visišką indiferentizmą. Tat jau tokiems ir apskritai visai moksleivijai „Jaunimo Idealas“ bus tas rodančiu primenančiu kelrodžiu, prie ko moksleivis turi siekti ir kokiais keliais. Kun. Staugaitis kaipo ilgą laiką buvęs mokinių prefektas (kapelionas) gimnazijoje gerai pažino mokinio gyvenimą, suprato visas jo gyvenimo geras ir silpnas puses, suprato, ką ypač reikėtu naujai įvesti jų gyveniman, ką prašalint. Užtat jis ir savo kningoje „J a u n i m o I d e a l a s“ stengiasi aprėpti visą mokinio gyvenimą. Žinoma, jis čion daugiausia atsižvelgia į idėjinę jo gyvenimo pusę. Autorius tik permaža, man rodos, atkreipė domos į praktiškas mokinio gyvenimo pusės. Taip, kalbėdamas apie darbo tvarką, jis daug vietos pašvenčia įtikrinimui, kad mokinys neprivalo dirbti del „garbės plataus žinojimo, o del darbo“. Žinoma, tai teisybė; bet, man rodos, geresnė nauda butu nurodžius nors aplamai mokinio dienos darbo tvarką. Mokiniui tas labai but gera, ir jis to pageidauja.

Šiaip turinys „Jaunimo Idealo“ labai įvairus. Štai kaikurie skirsniai: Pabudimas, Atsikėlimas, Apsirėdymas, Ryto malda, Lankymas Šv. Sakramento, Apie mokslo vertingumą, Darbas, Darbo tvarka, Apie kningų skaitymą, Apie vaidentuvės valdymą, Apie vizitas, Apie pasismaginimus, Vakaro malda ir sąžinės skaičius, Kalba į baigusius gimnaziją maturistus, Apie pašaukimą, Apie maldos ėsmę, Reikia gerbti tėvai, mokytojai, Apie draugiškumą, Apie tikrąją pažangą, Religija ir gerovė, Apie krikščioniškąją išmintį. Teisingumo dorybė. Susiturėjimas. Tvirtumas.

Kningelė atneš nemaža naudos. Geistina, kad moksleiviai ją kiekvienas nusipirktu. Tuom labiau, kad gerb. Autorius išsirašiusiems per „Ateities“ red. ateitininkams parduoda tik už pusę kainos (išsirašyt reik susidėjus po 10 ir daugiau).

Pr.

Dr. Jos Mausbach, **Kernfragen christlicher Welt -und Lebensanschauung**, 5 bis 7. vermehrte Anflage. M. Gladbach 1908. Volksvereins-Verlag.

Nors apie šią kningelę jau buvo minėta keli žodžiai „Draugijos“ № 66/67 p. 215, visgi, matos, bus pravartu dar kartą prie jos sugrįžti, kad pažvelgus į ją kitos rušies žvilgsniu. Draugai skaičiusieji Windhorst'o biografiją pamena kad šis vyras 1891 metais sutvėrė garsingąjį vokiečių „Volksvereiną“ t. y. Liaudies Sąjungą. Tarp kitų savo darbų ši Sąjunga yra jau išleidusi daug periodinių ir keletą serijų įvairios rušies raštų. Augščiau paminėtoji kningelė yra pirmas sąsiuvinis serijos užvardintos „Apologetische Tagesfragen“ t. y. apologetiškieji dienos klausimai. Jos autorius *J. Mausbach'as*, yra Münsterio universitatės profesorius, žinomas kaipo didelis žinovas santikių tarp katalikybės ir jai priešingų srovių įvairiose gyvenimo srityse: tikibiniai-religijinėj, doriniai-filosofiškoj', socialiai-kulturinėj, bažnytiniai-historiškoj. Keletas tokių santikių aptariami ir šioj' padalintoj' į keturis skirsnius kningelėj'.

I-as skirsnis įvardintas: „Mintis apie tikėjimą ir žinojimą“. Šio mintis, be abejo gilios, bet lieka nedaugiau kaip tik mintimis, o ne sistematišku dalyko išdėjimu, nes tarp jų arba visai menkas sąryšis, arba visai jo nėra. Šis apsireiškimas ant pirmojo kningelės skirsnio meta, kaip ir silpnumo šešėlį.

Antrasai skirsnis vadinas: „Autoritatė ir laisvė“ ir yra Mausbach'o kalba sakyta 47-me visotiname Vokietijos katalikų susirinkime Bonnoje 1907 m.

Autoritatės ir laisvės sąntikiai išdėti jau su daug didesniu sąryšiu ir nemažesniu gilumu. Tą pat reikia pasakyt ir apie trečiąjį skirsnį: „Pasaulio vengimas ir pasaulyje dirbimas“ buvusi Mausbach'o kalba 1901 m., kur apšviečiama neteisingi priekaištavimai katalikybei del jos ordenų gyvenimo ir tariamas katalikybės neprotingas pasaulio niekinimas.

Ketvirtasis skirsnis: Senobinė krikščionybė ir bažnytinė hierarchija“ kalba ypatingai apie Romos vyskupo primatą arba pirmenybę tarp kitų vyskupų jau pačioje Kristaus Bažnyčios egzistavimo pradžioje. Šis klausimas modernizmo laikmetyje tapo vėl aktualiausiu dienos klausimu dėlei tos priežasties, kad modernizmas ypatingai asmenyje atpuolusio nuo katalikybės profesoriaus Juozo Schnitzer'io pastatęs klausimą „Ar Jezus įsteigė popiežiją?“ megino į jį atsakyti griežtai negativiai. Toks Schnitzer'io ir kitų menkesnių užpuolimas pa-

stumėjo darban daugelio katalikų mokslininkų jiegas gilesniop šio klausimo ištyrimop, kuris darbas dar ir lig šiol nėra aptiręs. Kadangi Maušbach'as savo kningelej' atsižvelgia tik į senesnius užmetimus, visai neminėdamas modernizmo priekaištų, tai šiuo žvilgsniu jo išleistas prieš 4 metus rašinys išrodo kaip ir atsilikęs. Žinoma, čia ne autoriaus kaltė, nes informuoti apie tokio ar kitokio klausimo stovį paskutiniame laike tai jau periodinių leidinių užduotis. „Ateitis" šiame atvejuje irgi stengsis neatsilikti supažįdindama norinčius but Kristaus pasekėjais jaunuolius ir jaunuoles su tais opiais klausimais. Jie bus paliesti toje straipsnių serijoje, kurie yra įvardinti „Žinojimas ir tikėjimas".

Kas del Mausbach'o minimos kningelės apskritai, tai ji labai verta turėti kiekvienoj' moksleivių bibliotekoj', negut tik dėlei jos truputį sunkokas kalbos, ligi jauni skaitytojai geriau įpras į vokišką kalbą, patartumėm pirmiau skaityti lengvesnius Volksvereino raštus, apie kuriuos rasime progą neužilgo plačiau pakalbėt[1]). *Pr. D.*

Iš moksleivių gyvenimo.

Fribourg'as (Šveicarija). Metinė „Rutos" veikimo atskaita.

$19^{11}/_{12}$ mokslo metais Fribourg'o lietuvių studentų Draugija „Ruta" užbaigė 13 savo gyvavimo metus. Metinis šių metų „Rutos" veikimas taip išrodo:

„Rutoj" pradžioj metų buvo išviso 12 sąnarių. Laikui bėgant jų skaitlius palengva didinosi ir taip, kad jau gale šių mokslo metų „Ruta" skaito net 18 savo aktivių sąnarių.

Šiais mokslo metais „Ruta" padarė išviso 16 susirinkimų, per kuriuos buvo skaitomos draugų parengtos paskaitos išėmus porą ar tris susirinkimus be paskaitos, kuomet vien tik buvo svarstoma „Rutą" paliečiantieji dalykai.

Iš viso padaryta 11 paskaitų: 1) V. Z., „Nejaugi?"—atsakymas p. Bytauto straipsniui „Ar gi?", 2) A. Lietuvaitis: „Auklėjimas, autoritatė ir liuosybė". 3) V. Pažvirgždis „Negerkime". 4) A. Jaunutis „Tikėjimas Lietuvoje ir jo priešininkai". 5) A. Maliauskis, „Liudvikas Windthorst'as". 6) P. Kragas, „Rutelė musų dainose". 7) J. Valantiejus, „Apie Amerikos pradines mokyklas". 8) P. Kragas, „Kun. A. Vie-

[1]) Jei kas iš draugų norėdamas parsitraukti kningų iš užsienio sutiktu kokias kliutis, tai „At." Red. maloniai sutinka kiek tik galės padėti.

nožinskis ir jo dainos". 9) Kun. K., „Kelios mintis apie tikybinio susipratimo žadinimą Lietuvoje". 10) L. Bystras, „Contardo Ferrini" (biografija). 11) V. Mažanavyčius, „Pastebėjimai prie Vabalėlio kritikos apie „Ateiti". Tų paskaitų bent dauguma buvo išspausdinta „Ateityje" arba kituose laikraščiuose (Dvi, rodos, dar laukia išspausdinimo).

Iš svarbiausių klausimų, kurie šiais metais buvo svarstomi „Rutoje", pažymėtina pora: „Rutos" įstatų pertaisymas ir kningyno sutvarkymas. Prieš 13 metų sustatyti „Rutos" įstatai pasirodė kaikuriose vietose visiškai neatsakantis dabartiniems reikalavimams, o kai-kurie ir visiškai nereikalingi.— Tatai susirinkimas 11 d. Vasario nutarė tuos įstatus peržiurėti, pertaisyti ir sutvarkyti. Tam tikslui buvo išrinkta komisija iš 5 asmenų, kuri savo darbą užbaigus pranešė susirinkimui ir galutinai tasai klausimas užbaigta per susirinkimą 30 d. Birželio, kuris da su kaikuriais pataisymais priėmė komisijos sutvarkytus įstatus.

Antrasai svarbesnis šių metų „Rutos" darbas, tai jos kningyno revizija ir sutvarkymas. Susirinkimas 14 d. Sausio tam tikslui irgi išrinko komisiją iš trijų sąnarių, kuri irgi užbaigė savo darbą 30 d. Birželio. Padarė kningyno reviziją parengdama naują katalogą, ir pasirodė, kad dabar „Rutos" kningyne esama išviso 212 tomų. (Čia reikia pažymėti, kad viename tome esama apdaryta net po keleta mažesnių kningučių, delei to tad ir tomų skaičius išrodo neperdidžiausis).

Beto kningynas šiais metais žymiai sutvarkyta, paduodant uždėti apdarus daugumui išseno jau apiplišusių kningų ir tam nemaža išleista pinigo, kaip tai aiškiau pasirodys iš atskaitos apie kasos stovį. Taipogi kningynas da truputį padidinta išrašant keletą naujų kningų, tarp kurių įžymiausios tai L. Mokslo Draugijos leidiniai.

„Rutos" kasės įeigos šiais metais susideda iš pusmetinių sąnarių mokesčių, aukų, įeigų už parduotasias „Rutos" atliekamasiąs kningas ir piniginės bausmės sąnarių neprirengusių paskaitos. Iš viso šiais metais „Rutos" kasa turėjo 302 fr. 60 c. įeigų. Bet šiais metais padaryta taipogi žymios išlaidos. Taip „Rutos" kningyno kningų apdarymui išduota 95 fr., laikraščių prenumerata 40 fr. Naujų kningų parsiųsdinta kningynan už 15 fr. 30 c mažosios „Rutos" išlaidos 3 frankai; taip kad metinių „Rutos" išlaidų summa yra 153 fr. 30 c; kadangi įeigų buvo 302 fr. 60 c., tad kasoje dabar yra 149 fr. 30 c.

Tarp kitko čia dar pažymėtina, kad buvusi lig šiol privatinė lietuvių studentų draugija „Ruta"; šiais metais tapo

nieko negalės atsakyti „mokytam“ 4-os, 5-os klasės „studentukui“ (viens jų pav. giriasi esąs Tolstojaus pasekėju). Iš tokių juokiasi net vyresni draugai „aušriniečiai“.

Baigęs.

Marijampolė. Praėjo 5 metai, nuo atidarymo Marijampolės lietuvaičių progimnazijos.

Statistika mokinių:

	1907	1908	1909	1910	1911
priek.	21	14	13	5	5
I	18	13	15	17	16
II	—	17	13	20	17
III	—	—	11	11	20
IV	—	—	—	8	11
Pensij.	10	10	13	18	24
Išviso	39	44	52	61	69

Pirmus du metu vedėja buvo p. V. Lorentaitė, o kitus tris p. Marija Pečkauskaitė.

Šįmet baigė progimnaziją 4 mokinės: Adelė Butauskiutė, Matilda Žilinskiutė, Akvilina Klebonaitė ir Monika Starkevyčiutė. Pradžioje naujų mokslo metų bus aktas, per kurį bus išdalinti atestatai ir dovanos. Baigusios ketina toliau mokytis. Progimnazistės yra susipratę tautiškai, tikėjimiškai ir doriškai.

Mums baigusioms labai liudna atsiskirti su progimnazija, kurioje mes gavome prasilavinimą tautišką, tikėjimišką, protišką ir moralį. Tos priežasties dėlei sunku buvo atsiskirti su taja taip mylima musų mokykla.

Ačiu kun. M. Gustaičiui, p. M. Pečkauskaitei, ypač už jos pasikalbėjimus, p. P. Dailydai, p. O. Vaitavičaitei, kun. A. Uogintai ir p. J. Kairiukštytei.

Baigusi.

Palanga. Palangoje yra valdiška progimnazija ir 2 liaudies mokykli; 4-tą klasę šįmet pabaigė 20 mokinių; iš bai-

gusiųjų 10 lietuvių: Balsis, Bendikas, Gasiunas, Karvauskis, Kniukštas, Stankunas, Stankevičius, Sripinis, Stombergas, Jurgutis. Du ketina stoti seminarijon, 1 vaistinėn, likusieji žada toliau mokytis. Sulig tautystės, mokinius galima padalinti taip:

klasės	lietuv.	rusai	žydai	lenkai	latviai	vokieč	išviso
priesklasis	6	3	1	1	1	—	12
I	19	6	1	1	—	2	29
II	4	3	2	4	2	—	25
III	19	1	1	7	2	1	24
IV	16	5	2	5	—	1	29
išviso	67	18	7	18	5	4	119

Nežiurint į tokį didelį skaitlių lietuvių, lietuvių kalbos lekcijos nėra. Mokytojai per visus metus mokiniams prašant žadėjo įvesti lietuvių kalbos lekcijas, bet dar ligi šiolei neįvedė. Draugai, butinai reikalaukime lietuvių kalbos lekcijų!

Dauguma mokinių lietuvių tautiškai nesusipratę: neskaito lietuviškų laikraščių, nežino Lietuvos historijos.

Draugai! prabuskime iš miego ir skaitykime „Ateitį“, „Pavasarį“ ir kitus lietuviškus katalikiškus laikraščius. Pažinkime musų Lietuvos historiją. Šit prieš pat musų akis senovės paminklas — garsusis Birutės Kalnas! Ar gi neužděgs jis musų krutinėse priderančios musų tėvynės ir kalbos meilės?

Palangoje nebėra, kaip seniaus, suaugusių mokinių, bet mes nuo jų paveldėjom negerus įpročius «ištraukti buteliuką», „užsitraukti pipkę“ — ir panašius. Draugai! meskime visus tuos niekus ir pasistengkime tapti blaiviais ir dorais jaunuoliais, kokiais pridera buti ateitininkams!

Birutės ainiai.

Pranešimas.

Reikalaujantieji žinių apie Sveicarijos mokyklas nuo Ateitininkų įsteigto biuro Sveicarijos Fribourg'e, tekreipiasi sekančiu adrisu iki *22 dienos spalių* m.:

V. Borisevyčius

Grand'rue № 20, Fribourg Suisse. Швейцарія.

Nuo 22 d. Spalių m. vietoj Grand'rue № 20, reikia rašyti „Salesianum".

Su pagarba *V. Borisevyčius.*

Luzern'a. 28. VIII. 12.

—:—

REDAKCIJOS PRANEŠIMAI.

1. Visus draugus ir drauges kurie renka ir rinko „Ateičiai" folklorą meldžiame atidžiai perskaityti „Ateities" Red. nurodymus 9-me pereitų metų „At." numeryje pusl. 369.

2. Visiems draugams ir draugėms, kurie rašo ir rašys į „Ateitį" straipsnelius ir korespondencijas esame prispirti dar kartą priminti, kad rašytu kuoaiškiau, kuogražiau, kiekvieną dalyką atskirai, ant vienos lakšto pusės, paliekant bent ketvirtą dalį lakšto tuščią pataisoms daryti.

3. Visus, kurie rašo ir rašys moksliškesnius straipsnius, meldžiame rašyti kiek galint populariškiau, painesnius svetimų kalbų žodžius ar ištisus išsitarimus ir citatas šale paduoti ir lietuviškai. Taiposgi pageidaujama, kad prieš rašant butu Redakcijai pranešama apie ką manoma rašyti, tada bus išvengta bereikalingo energijos ir laiko aikvojimo, galinčio įvykti rašant dviem ar keliems apie tą patį dalyką.

4. Tuos, kurie rašys garsių vyrų biografijas meldžiame *butinai* pranešti išanksto Redakcijai, keno biografija manoma rašyti. Rašant, nurodyt smulkiai šaltinius, pasiremiant kuriais biografija parašyta ir taiposgi parupinus to vyro paveikslą, prisiųsti jį kartu su rankraščiu.

5. Visi norintieji gauti iš Redakcijos atsaką uždengtame laiške teprisiunčia paštos markių už 8 kap.

—:—

Redakcijos atsakai.

A. Armiuui: Ačiu draugui už pasidarbavimą. Draugo užrašytų dainų pas mus yra dar 26+5 — taigi nežuvo nieko.

A. Karui: „Nedasimokėlis" gavome. Skaitysime; laukiame žinučių iš jusų padangės.

Žemės dulkei. Rankraštį gavome. Paskiaus atsakysime plačiaus.

Strazdui. Apie Vegeterianizmą. Šį tą pasakysime.

Vaidevučiui. „Visuomenės žiniai". Atiduodame „Vilčiai".

Gyliui. „Lenkų" mieste. Atidavėme „Garniui".

Petrui R. Pasibaigus vakacijoms draugo rašinys apie „Sodžiaus jaunimą" pavėlintas ir galės but sunaudotas tik kitais metais. Drauge drėksk.

Penkauskui. Visas rašinys gautas. Praneškite ątrašą, pasikalbėsime laišku.

Mok. Gabr. Taučiui. Prisiųskite Kettelerio paveikslą.

Stud. L. Bystrui. Prisiųskite Ferrini'o paveikslą ir nurodykite šaltinius pasiremiant kuriais parašyta biografija.

Putinui. Dalį dedame, kitas paliekame.

Kl. A. Lakštingalai. Ątrašas buvo perkeistas. Laukiame žinių ir originalių tvarinių; tik negailėkite popieros.

Telšių Vepeliui. Vengdami talpinti žinias apie liudnus sensacijiniai-skandališkus atsitikimus žinutę iš Telšių dėt negalėsime. Visgi mus neužmirškite.

Birutos ainiams. Kaip regiate, jusų darbelį įdėjome į šį numerį. Rašykite daugiau, tik kiek galėdami labiau įskaitomai.

Fribourg'o Rutiečiams. Ot tai vyrai! Jusų veikimas tebun visiems pavyzdžiu ir paraginimu. Mielai patalpinę jusų atskaitą, vilimės ir šiais mokslo metais „Ateitis“ jums dar daugiau parups.

Kairiui, Velnio ragui, Bajorui, Kiršai, Vaidevučiui, Cimbakui, Balandžiui, Volgučiui, Perkuneliui, Genijai M. Labeliui, Kaimičiui Jaunikiui. Gavome, skaitėme. Kas tiks įdėsime, kas ne — pasakysime kodel.

Stud. E. D. „Argi nebadauja“ turbut netiks. Dar „portfelyje“ užtikta „Bezenberger'is“ ir „Vardai vietų ir gyventojų“. Pirmasis galės patilpt. Ką daryt su antruoju?

Maželiui, Pirmeiviui, Šulgai, I. Tureikiui, Špigio sunui, Ponernackiui, Minlui, Min-čiui. Draugai, pamėginkite parašyt ką nors proza.

Natkui, Liaudies mokytojui, R. Talmontui. Tilps kaip tik atsiras tinkama vieta. Neužmirškite musų ir ilgainiui.

Draugams: Šviesos mylėtojui, P. Baliui, Malinauskui, Augštaitukui, P. Verupėliui, A. Baliui, Varguoliui, Remeikai, Butkui, Palemonui, A. Endziulaičiui, Meilui, Geradėjui, Jonui, Grigiškiui, Marčiulioniui, Panernackiui, A. Juškevyčiai, Matulaičiui, Lia-u-kiui ir draugėms Rutelei, Krušinskiutei, Saliomei J-ei, A. G., U. B. Dėsime po truputį kas bus nauja. Malonėkite ir daugiaus tik daugiaus rupestingumo surašinėjime ir neužmirškite antrašų.

Dulskiutei, Šimoniui, Venckui, Talmontui, Sinkunui. Darbas atliktas tikrai pavyzdingai.

K. E. M., A. Masaičiutei, Ragučiui. Pas jus numeracija keistoka. Mažu kaip nors sutvarkysime.

Siaustaičiai. Aciu, gavome.

Miško Sakalui. Eilės silpnos, nors jų forma taisyklišką. Negalime sunaudoti.

J. D—s. Džiugina mus draugo laiškutis. Su mielu noru patarnausime. Apie „Vaivorykštę“ tiktai tiek pat težinom ką ir draugas. Pati save ji nesykį skelbė, bet del rodymosi dar neparodė. Todel šiame dalyke nieko patarti negalime.

Spaudos klaidos „Ateities“ № 6—7.

pusl. 311. 9 eilutė yra $3:\sqrt[2/3]{\left(\frac{1}{9}\right)^{--3/4}}$

reikia $3:\sqrt[3/2]{\left(\frac{1}{9}\right)^{-3/4}}$